

KS § 7:25

Dnr. KS 2016/0159

Svar på revisionsrapport – Ägarstyrning av Armada Fastighets AB och Roslagsvatten AB

Kommunstyrelsens beslut

1. Som yttrande till revisorerna överlämna tjänsteutlåtandet daterat 2016-04-28.
2. Kommunstyrelsen förväntar sig att bolagens revisorer uttalar sig huruvida bolagen följer gällande ägardirektiv.

Sammanfattning

Revisorerna har genomfört en granskning av ägarstyrningen av Armadakoncernen samt Roslagsvatten. Efter genomförd granskning är den sammanfattande bedömningen att Kommunstyrelsen i allt väsentligt utövar sin ägarstyrning och uppsiktsplikt på ett ändamålsenligt sätt gentemot Armadakoncernen och Roslagsvatten AB.

Några rekommendationer lämnas som besvaras i detta tjänsteutlåtande.

Revisorerna menar att målsättningarna i ägardirektiven för Roslagsvatten AB är i vissa avseenden otydliga och bör konkretiseras. Vidare påpekar revisionen att bolagens måluppfyllelse visavi ägardirektiven i återrapporteringen till Kommunstyrelse och Kommunfullmäktige kunde vara tydligare.

En översyn av ägardirektiven för Roslagsvatten AB samt Armada Fastighets AB ska genomföras under året.

Slutligen rekommenderar revisionen att formerna för dialog mellan Kommunstyrelsen och bolagen fortsätter utvecklas och formaliseras.

Dialogen mellan Kommunstyrelsen och bolagen pågår och utvecklas.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens arbetsutskott har behandlat ärendet 2016-05-11, § 7:10.
- Kommunstyrelsens kontors tjänsteutlåtande daterat 2016-04-28.

Förslag till beslut

Michaela Fletcher (M) yrkar bifall till arbetsutskottets beslutsförslag innebärande

1. Som yttrande till revisorerna överlämna tjänsteutlåtandet daterat 2016-04-28.
2. Kommunstyrelsen förväntar sig att bolagens revisorer uttalar sig huruvida bolagen följer gällande ägardirektiv.

Propositionsordning

Ordföranden frågar om Kommunstyrelsen beslutar enligt Michaela Fletchers (M) yrkande och finner att så är fallet.

Expedieras

- De förtroendevalda revisorerna
- PwC
- Ekonomienheten
- Kansliet

Datum 2016-04-28

Dnr KS 2016/0159-007

Ägarstyrning av Armada och Roslagsvatten

Sammanfattning

Revisorerna har genomfört en granskning av ägarstyrningen av Armadakoncernen samt Roslagsvatten.

Efter genomförd granskning är den sammanfattande bedömningen att Kommunstyrelsen i allt väsentligt utövar sin ägarstyrning och uppsiktsplikt på ett ändamålsenligt sätt gentemot Armadakoncernen och Roslagsvatten AB.

Några rekommendationer lämnas som besvaras i detta tjänsteutlåtande.

Revisorerna menar att målsättningarna i ägardirektiven för Roslagsvatten AB är i vissa avseenden otydliga och bör konkretiseras. Vidare påpekar revisionen att bolagens måluppfyllelse visavi ägardirektiven i återslagberättelserna till Kommunstyrelse och Kommunfullmäktige kunde vara tydligare.

En översyn av ägardirektiven för Roslagsvatten AB samt Armada Fastighets AB ska genomföras under året.

Slutligen rekommenderar revisionen att formerna för dialog mellan Kommunstyrelsen och bolagen fortsätter utvecklas och formaliseras.

Dialogen mellan Kommunstyrelsen och bolagen pågår och utvecklas.

Beslutsförslag

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslås besluta

Som yttrande till revisorerna överlämna tjänsteutlåtandet daterat 2016-04-28

Bakgrund

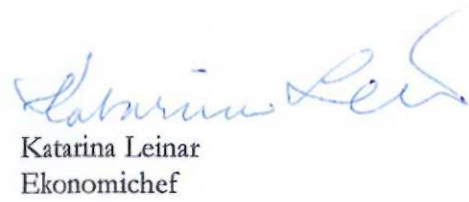
PwC har på uppdrag av revisorerna i Österåkers kommun genomfört en granskning avseende ägarstyrning av Armadakoncernen och Roslagsvatten AB. Den sammanfattande bedömningen är att Kommunstyrelsen i allt väsentligt utövar sin uppsiktsplikt på ett ändamålsenligt sätt gentemot Armadakoncernen och Roslagsvatten AB

Bilaga

1 De förtroendevaldas rapport "Ägarstyrning av Armada och Roslagsvatten", daterad 2016-03-22 samt PwCs rapport "Styrning och uppföljning av de kommunala bolagen"

Jan-Olof Friman
Kommundirektör

Katarina Leinar
Ekonomichef

Kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige (för kännedom)

Ägarstyrning av Armada och Roslagsvatten

Vi har genomfört en granskning avseende ägarstyrningen av Armadakoncernen samt Roslagsvatten.

Efter genomförd granskning är vår sammanfattande bedömning att Kommunstyrelsen i allt väsentligt utövar sin ägarstyrning och uppsiktsplikt på ett ändamålsenligt sätt gentemot Armadakoncernen och Roslagsvatten AB.

Vi har under granskningen inte iakttagit några allvarliga brister i ägarstyrning eller uppsiktsplikt, men lämnar följande rekommendationer:

- Målsättningarna i ägardirektiven för Roslagsvatten AB är i vissa avseenden otydliga och bör därför konkretiseras.
- Tydliggör bolagens måluppfyllelse visavi ägardirektiven i återrapporteringen till Kommunfullmäktige och Kommunstyrelsen.
- Tillse att former för dialog mellan Kommunstyrelsen och bolagen fortsätter utvecklas och formaliseras, och att dessa görs tillgängliga för ledamöterna i Kommunstyrelsen.

Vi önskar yttrande kring rapporten senast den 23 juni 2016.

För Österåkers kommuns revisorer, 2016-03-22

Bengt Olin
Ordförande i kommunrevisionen

*Styrning och
uppföljning av de
kommunala bolagen*

Österåkers kommun

Anders Hägg

Per Larsson

Pontus Hagman

pwc

Bakgrund

Kommunstyrelsen ska enligt kommunallagen ha **uppsikt** över övriga nämnder, de **kommunala företagen** och de kommunalförbund som kommunen är medlem i. Uppsikten utgör förutsättning för att kommunstyrelsen ska kunna **leda och samordna** kommunens angelägenheter och för det fall detta inte fungerar tillse att frågan behandlas av fullmäktige. Kommunstyrelsen ska övervaka den ekonomiska förvaltningen, att verksamheten bedrivs i **enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt**, att lagar och förordningar följs och att medlen används på ett ändamålsenligt sätt.

De förtroendevalda revisorerna har i sin analys av väsentlighet och risk bedömt att det finns behov av att genomföra en översiktlig granskning av hur Kommunstyrelsen utövar sin förvaltningskontroll (uppsiktsplikt) av den verksamhet som bedrivs av nämnderna och de kommunala företagen. **Granskningen inriktas mot Armadakoncernen och AB Roslagvatten.**

Avseende Armadakoncernen är fokus för granskningen uppdraget kring nybyggnation som i ägardirektiven bl.a. uttrycks som: *”Under perioden 2014 – 2019 ska Armada Bostäder AB eftersträva att uppföra 500 bostäder.”* För Roslagsvatten inriktas granskningen mot formerna för styrning och uppföljning av inriktning och omfattning avseende bolagets verksamhet.

Uppdrag

Revisionsfråga:

Utövar kommunstyrelsen sin ägarstyrning och uppsiktsplikt ändamålsenligt gentemot Armadakoncernen och Roslagsvatten AB?

Kontrollfrågor:

- Finns tydliga mål och riktlinjer i ägardirektiv eller på annat sätt till grund för styrningen?
- Lämnas rapport till fullmäktige om måluppfyllelse visavi ägardirektiven?
- Vilken åiterrapportering från bolagskoncernerna lämnas till Kommunstyrelsen?
- Följer Kommunstyrelsen löpande upp hur ägardirektiven följs och att åtgärder vidtas vid bristande måluppfyllelse?
- Är rollfördelningen mellan bolagen och Kommunstyrelsen tydlig?

Metod och avgränsning

Granskningen omfattar Kommunstyrelsens ägarstyrning av:

- ***Armadakoncernen***
- ***Roslagsvatten AB***

Intervjuer har genomförts med:

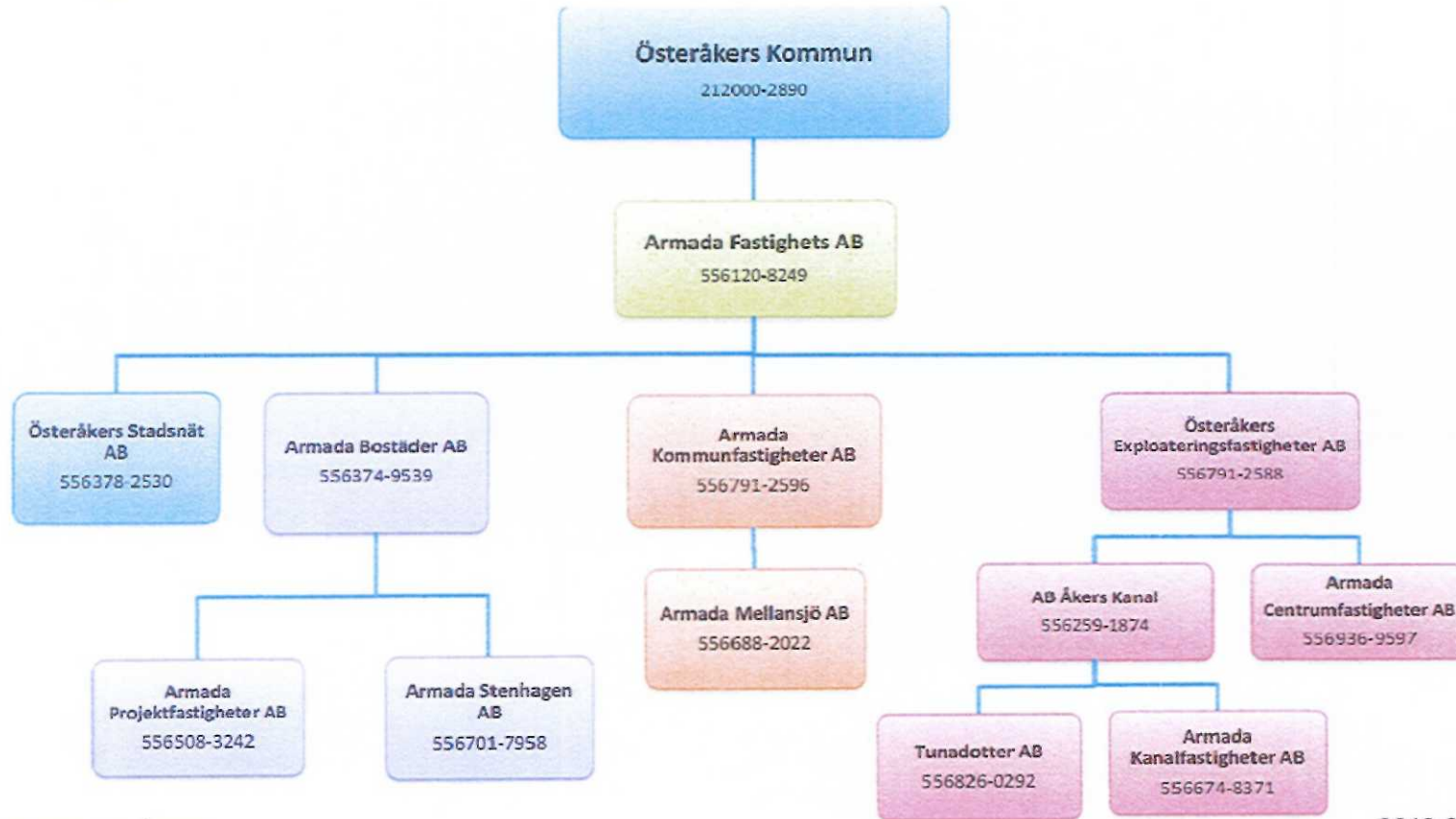
- ***VD för Armadakoncernen***
- ***VD för Roslagsvatten AB***
- ***Kommundirektören i Österåkers kommun***

Genomgång av relevant dokumentation har genomförts. Däribland bolagsordningar, ägardirektiv, årsredovisningar och protokoll.

Armada-koncernen

Armada Fastighets AB är Österåker kommuns fastighetskoncern och har 12 anställda. Koncernen har underentreprenörer som sköter fastigheter och utemiljö.

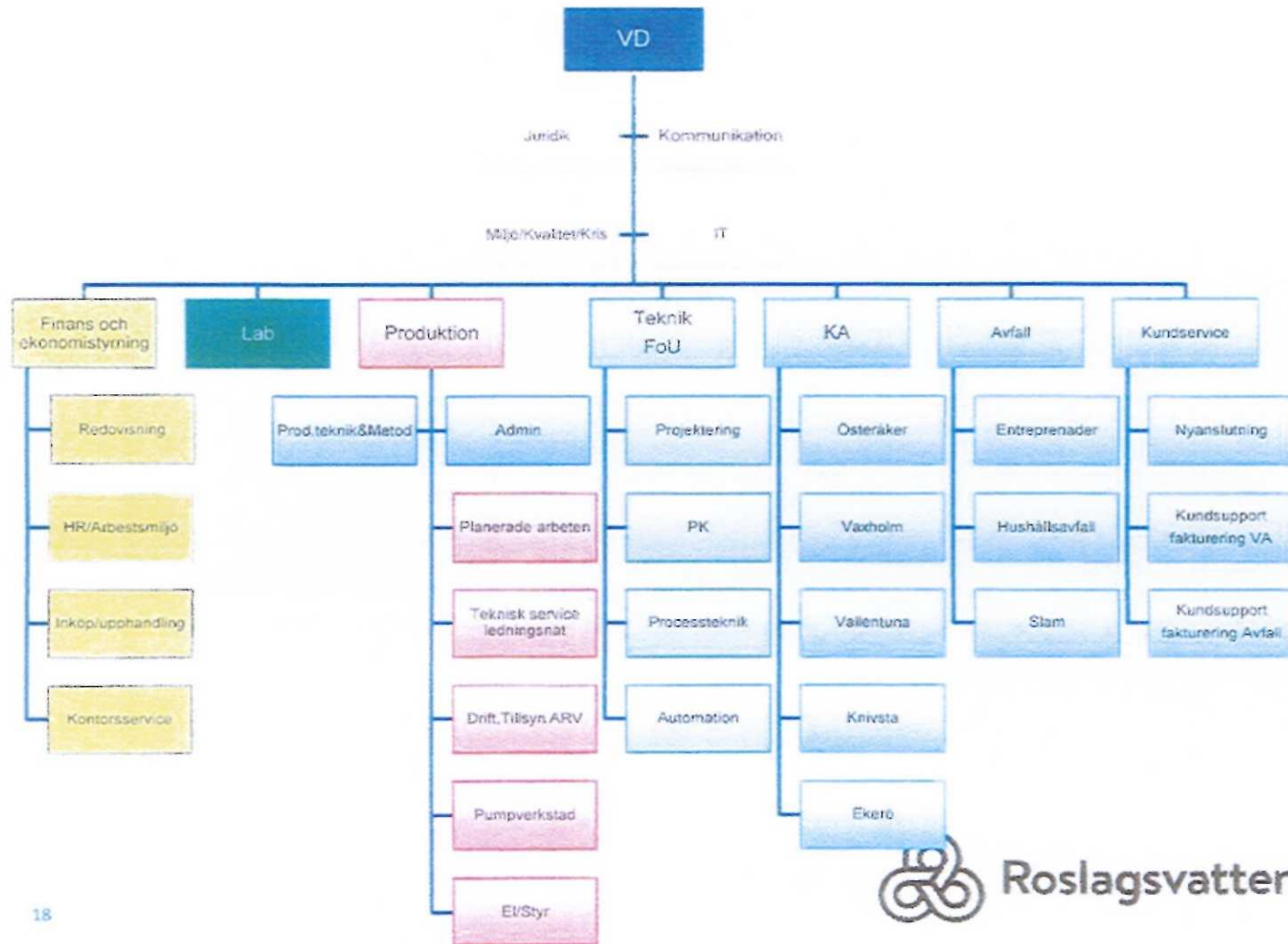
Roslagsvatten AB

Roslagsvatten är ett kommunalägt VA-bolag som ägs av sju kommuner, Österåker, Ekerö, Vaxholm, Vallentuna, Knivsta, Täby och Danderyd. De sju kommunerna äger olika varierande andelar av bolaget, där Österåkers kommun äger 44 % av roslagsvatten AB enligt ÅR 2014.

Bolaget har ca 100 anställda. I Vaxholm och Österåker har Roslagsvatten, utöver att bedriva planering, projektering och drift av vatten och avlopp, även uppdraget att hämta avfall (renhållning).

Österåkersvatten AB:s uppgift är att tillhandahålla vatten- och avloppsförsörjning samt äga och förvalta anläggningstillgångar bestående av i huvudsak vattentorn, ledningsnät, reningsverk och pumpstationer belägna i Österåkers kommun.

Organisationskarta Roslagsvatten AB

Avstämning kontrollfrågor

Kontrollfråga	Kommentar
<i>Mål och riktlinjer i ägardirektiv</i>	Delvis uppfyllt: Mål och riktlinjer för bolagen är fastställda. För Roslagsvatten bedömer vi att dessa kan förtydligas och konkretiseras av ägaren/bolaget.
<i>Rapportering till fullmäktige</i>	Delvis uppfyllt: Rapportering sker främst genom årsredovisning och delårsrapport. I rapporteringen bedömer vi att det saknas en tydlig samlad avstämning av måluppfyllelse visavi ägardirektiven.
<i>Återkoppling till Kommunstyrelsen</i>	Uppfyllt: Ingen formaliserad återkoppling är angiven, men tät dialog förs. Kommunstyrelsens ordförande är ordförande i Roslagsvatten. Kommundirektören är adjungerad med insynsrätt i Armadakoncernens bolagsstyrelse. Roslagsvatten AB har utsedda kommunansvariga tjänstemän mot respektive ägarkommun.

Avstämning kontrollfrågor

Kontrollfråga

Kommentar

***Kommunstyrelsens
uppföljning***

Uppfyllt: Strukturer och former för dialog finns för att Kommunstyrelsen ska ges möjligheter till en ändamålsenlig uppföljning. Information till och dialog med Kommunstyrelsen uppfattar vi sker i särskilda frågor vid behov.

***Rollfördelning mellan
bolag och
Kommunstyrelse***

Uppfyllt: Rollfördelningen är tydliggjord i ägardirektiven på ett tillfredsställande sätt.

Sammanfattande bedömning

Efter genomförd granskning är vår sammanfattande bedömning att Kommunstyrelsen **i allt väsentligt** utövar sin ägarstyrning och uppsiktsplikt på ett ändamålsenligt sätt gentemot Armadakoncernen och Roslagsvatten AB.

Vi har under granskningen inte iakttagit några allvarliga brister i ägarstyrning eller uppsiktsplikt, men lämnar följande **rekommendationer**:

- Målsättningarna i ägardirektiven för Roslagsvatten AB är i vissa avseenden otydliga och bör därför konkretiseras.
- Tydliggör bolagens måluppfyllelse visavi ägardirektiven i återrapporteringen till Kommunfullmäktige och Kommunstyrelsen.
- Tillse att former för dialog mellan Kommunstyrelsen och bolagen fortsätter utvecklas och formaliseras, och att denna görs tillgängliga för ledamöterna i Kommunstyrelsen.

Vidare kommentarer och iakttagelser redovisas i rapporten.

Måluppfyllelse Armadakoncernen enl. ÅR 2015

MÅL

Ekonomiska mål (2014-2019):

1. Avkastning 3 % på totalt kapital
2. Soliditet 4,5 % på bokförda värden.

Eftersträva att uppföra 500 bostäder under perioden 2014 – 2019.

Tillgodose bostadsbehovet för personer för vilka kommunen har ett särskilt ansvar genom att förmedla lägenheter till.

Vid behov komplettera att det på marknaden byggs industri- och hantverksfastigheter i takt med kommunens expansion.

UTFALL

1. *Ej uppnått, (2,6 %)*
2. *Uppnått (5,8 %)*

*Kommenterar uppdraget genom:
"undersökning om hur detta bör ske
för att uppnå kvalitet till bra pris."*

Kommenteras ej i ÅR

Kommenteras ej i ÅR

Måluppfyllelse Roslagsvatten AB enl. ÅR 2015

Mål enligt ägardirektiv

- Att all verksamhet agerar miljöanpassat samt har en god ekonomisk hushållning.
- Bedriva verksamhet till lägsta möjliga kostnad , samt ge skälig avkastning.

I årsredovisning 2015 redogör koncernen för dess ekonomiska resultat och miljöarbetet som bedrivs inom koncernen. Däremot kopplas inte målen mot ägardirektiven och ingen bedömning görs huruvida de anses vara uppnådda.

Redogörelse - Mål och riktlinjer i ägardirektiv

Armadakoncernens mål och riktlinjer bedöms vara tydliga och styrande för bolagets arbete, vilket även är VD:s uppfattning. Målen tas fram av kommunen i samråd med bolaget.

Roslagsvatten AB har mindre konkretiserade mål, exempelvis otydligt vad som avses med en "god ekonomisk hushållning".

Direktiven rörande verksamhetens inriktning och roll upplevs som tydliga av VD för bolaget. Direktiven har inte reviderats på fem år.

Bolagen har även formulerat mål som knyter an till Kommunfullmäktiges fyra övergripande inriktningsmål. Måluppfyllelsen redovisas i kommunens årsredovisning.

Redogörelse - Rapport till fullmäktige om måluppfyllelse visavi ägardirektiven

Ingen formaliserad rapportering görs till Kommunfullmäktige av bolagen utöver årsredovisning och delårsrapport. Det saknas en tydlig och sammanhållen målavstämning av ägardirektiv i bolagens samt kommunens årsredovisning.

Armadakoncernens VD anser under intervju att målet om att bygga 500 bostäder innan 2020 kommer att nås. I första läget förväntas 250 lägenheter vara klara runt år 2017.

Roslagsvatten AB har, enligt intervju med VD, i samband med Käppalaprojektet lämnat omfattande information till Kommunfullmäktige som en del i beslutsunderlaget. Av protokollgranskning framgår att Kommunfullmäktige beslutat om ekonomisk fördelning i projektet och vilka investeringsutgifter Österåkers kommun ska ansvara för.

Redogörelse - Åtterrapportering från bolagskoncernerna till Kommunstyrelsen

Avrapporteringen sker främst i samband med delårs- och årsredovisning.

Armadakoncernens VD har månadsvisa möten med kommundirektören för rapportering och avstämning. Kommunstyrelsens ordförande (kso) och bolagets styrelseordförande deltar vid vissa möten när principiella frågor tas upp. Nyligen har beslut fattats om att formalisera dessa möten genom att de skall protokollföras. Enligt uppgift har en utredning genomförts av en extern konsult för att få en översiktsbild av bolaget. Resultatet ska ligga till grund för framtida arbete med revidering av ägardirektiv. Utredningen ska ha föredragits för Kommunstyrelsen eller ks/au.

Kso är styrelseordförande i **Roslagsvatten AB**. Kommunansvariga (ksa) vilka är anställda i bolaget finns på plats i Österåkers kommunalhus ca två dagar i veckan för att utgöra en länk mellan kommunen och bolaget.

Kommunstyrelsen har via kso/kommundirektör en löpande dialog och uppföljning av bolagen. Det är inte angivet i ägardirektiv eller på annat ställe hur detta skall ske.

Redogörelse - Kommunstyrelsen följer löpande upp hur ägardirektiven följs

Kommundirektören sitter som adjungerad med insynsrätt i Armadas styrelse.

Granskningen av protokoll visar på kontinuerlig beredning i KS och KSAU gällande ärenden rörande bolagen. Exempelvis:

Uppdrag till **Armadakoncernen** att bygga skollokal, idrottshall samt renoveringar i verksamheternas lokaler.

Roslagsvattens verksamhet behandlas i mindre utsträckning, men bolaget har exempelvis informerat Kommunstyrelsen rörande Käppalaprojektet.

Vid sammanträde (protokoll 2015-03-30 § 5:31) beslutades i KS att de iakttagit sin uppsiktsplikt avseende de kommunala bolagens ändamål i förhållande till gällande ägardirektiv och bolagsordningar. KF godkände KS beslut (protokoll 2015-05-04 § 3:6).

Redogörelse - Rollfördelning mellan bolagen och Kommunstyrelsen

Armadakoncernen:

- KF yttrande ska inhämtas innan beslut som är av principiell beskaffenhet eller beslut av annars större vikt fattas. Godkännande ska inhämtas i frågor som avser bilda, köpa eller sälja bolag, samt köp och försäljning av bebyggda fastigheter.
- KS utövar kommunens ledningsfunktion och företräder ägaren - Kommunfullmäktige.
- Bolagets styrelse har att utforma organisation så att förutsättningar för uppfyllelse av bolagens ändamål och mål är bästa möjliga.

Roslagsvatten AB:

- Verksamheten står under uppsikt av respektive kommuns kommunstyrelser, som utöver ledningsfunktion över bolaget.
- Bolagets styrelse har ansvaret för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Styrelsen har att fortlöpande se över och anpassa organisationen så att den på bästa sätt skall stödja bolagets ändamål.

Bilaga 1- Granskningsmaterial

Intervjupersoner:

- VD för Roslagsvatten AB
- VD för Armadakoncernen
- Kommundirektören i Österåkers kommun

Dokument:

Protokollgranskning av Kommunstyrelsen samt Kommunstyrelsens arbetsutskott för 2015.

Bolagsordning och ägardirektiv för bolagen.

Bolagens och kommunens årsredovisningar för 2014 och 2015.

Bilaga 1. Granskad dokumentation (ett urval)

Årsredovisning 2014

Delårsrapport 2014 och 2015

Kommunstyrelsens budget 2015 med verksamhetsplan 2016-2017

Kommunstyrelsens budget 2016 med verksamhetsplan 2017-2018

Kommunstyrelsens delegationsordning

Projektmodell i Österåkers kommun

Anvisningar för genomförande av projekt inom samhällsbyggnadsförvaltningen

Mall för Projekt-PM för investeringsprojekt

Mall för protokoll – projekteringsmöte

Mall för protokoll – startmöte

Mall för projektbeställning

Mall för projektplan

Mall för investering från ekonomienheten

Mall för slutrapport

Mall för förstudierapport

Mall för investeringsobjekt avseende gator och vägar

Checklista för projekteringsfasen

Checklista för utförandefasen

Bågen – mall för investeringsprocessen

Investeringsplan år 2015 – 2025

Budgetdirektiv 2015 med plan 2016-2017

Månadsuppföljning till kommunstyrelsen, september 2015

Projektprognos för Svinninge GC-väg, september 2015

Delrapport för Svinninge GC-väg, oktober 2015

Projektplan, avtal, förstudie samt budget för Domarudden GC-väg

Slutrapporter avseende två investeringsprojekt

KS § 7:26

Dnr. KS 2016/0171

Svar på revisionsrapport – IT-revision 2015 (Agresso)

Kommunstyrelsens beslut

Som yttrande till revisorerna överlämna tjänsteutlåtandet daterat 2016-05-02.

Sammanfattning

Revisorerna har under 2015 låtit PwC genomföra IT-revision gällande kommunens ekonomisystem Agresso. Föreslagna åtgärder är nu verkställda.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens planarbetsutskott har behandlat ärendet 2016-05-11, § 7:11.
- Kommunstyrelsens kontors tjänsteutlåtande daterat 2016-05-02.

Förslag till beslut

Michaela Fletcher (M) yrkar bifall till arbetsutskottets beslutsförslag innebärande att som yttrande till revisorerna överlämna tjänsteutlåtandet daterat 2016-05-02.

Propositionsordning

Ordföranden frågar om Kommunstyrelsen beslutar enligt Michaela Fletchers (M) yrkande och finner att så är fallet.

Expedieras

- De förtroendevalda revisorerna
- PwC
- Ekonomienheten
- Kansliet

Tjänsteutlåtande

Ekonomienheten

Till Kommunstyrelsen

Datum 2016-05-02
Dnr KS 2016/0171

Svar på revisionsrapport - IT-revision 2015 (Agresso)

Sammanfattning

Revisorerna har under 2015 låtit PwC genomföra IT-revision gällande kommunens ekonomisystem Agresso. Föreslagna åtgärder är nu verkställda.

Beslutsförslag

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår Kommunstyrelsen besluta

Som yttrande till revisorerna överlämna tjänsteutlåtandet daterat 2016-05-02.

Bakgrund

Revisorerna har under 2015 låtit PwC genomföra IT-revision gällande kommunens ekonomisystem Agresso. Resultatet finns sammanställt i revisionsrapport från PwC, daterad januari 2016.

Granskningen har visat på några områden där Österåkers kommun fortfarande har möjlighet att förstärka och förbättra rutiner samt processer för IT i syfte att ytterligare stärka den interna kontrollen.

Kontrollen skulle kunna förstärkas ytterligare genom att kontroll sker av att befintliga användare även har rätt behörighetsnivå i systemet. Vidare bör kommunen säkerställa att det finns en dokumenterad förändringshanteringsrutin samt att det i den dokumenterade rutinen tydligt framgår vilka roller och ansvar som verksamhetsansvariga respektive IT-enheten har för genomförande av programförändringar.

Enligt missiv från kommunens revisorer daterat 2016-01-19 önskas återrapportering av planerade åtgärder.

Tjänsteutlåtande

Från årsskiftet 2015/2016 ingår i befintlig kontroll av användares behörighet även den i revisionsrapporten föreslagna utökad kontroll. Tidigare låg fokus på att kontrollera att behörighet att beslutsattestera i systemet överensstämde med fattade beslut. Utökad kontroll sker nu genom att förvaltningen säkerställer att användare med utökad behörighet, förutom gällande attest, har ett fortsatt behov av denna behörighet.

Processen gällande programförändringar finns nu, sedan i mars 2016, dokumenterad hos IT-enheten.

Bilagor

1. De förtroendevalda revisorernas rapport daterad 2016-01-19 samt PwC:s rapport "Revisionsrapport IT-revision 2015 Agresso" daterad januari 2016

Jan-Olof Friman
Kommundirektör

Katarina Leinar
Ekonomichef

Kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige (för kännedom)

Vi har låtit genomföra en granskning av ekonomisystemet Agresso. Syftet med granskningen är att bedöma om förvaltningen och den interna kontrollen i IT-driften av ekonomisystemet är tillräcklig. Agresso innehåller data som är kritisk avseende tillförlitligheten i kommunens finansiella rapporter (ex. del- och årsbokslut). Granskningen har även syftat till att granska huruvida kommunens finansiella data hanteras på ett ändamålsenligt sätt.

Granskningen visar att även om den interna kontrollen avseende driften av Agresso i många avseenden fungerar väl, noteras två brister som vi avser att följa upp under 2016.

För det första noterades att den periodiska kontrollen av behörighet som genomförs årligen inte bedömer användarnas behörighetsnivå i Agresso. Kontrollen säkerställer att rätt användare är aktiva i applikationen. Vi rekommenderar att Kommunstyrelsen i sin periodiska kontroll, även inkluderar kontroll av att användare har rätt behörighetsnivå i Agresso, det vill säga att användarna har en roll i systemet som är motiverad utifrån dennes arbetsuppgifter. Exempelvis kan listan med användare med tillgång till Agresso skickas ut till berörda (enhets)chefer som får granska behörighetsnivån för sina anställda, i syfte att validera att behörigheter är fullständigt och riktigt tilldelade.

För det andra noterades att den process kommunen har avseende programförändringar inte innehåller dokumenterade delar avseende; roller, ansvar, krav på test och godkännande. Vi rekommenderar att Kommunstyrelsen säkerställer att en relevant dokumentation kring rutiner för programförändringar (nya versioner) upprättas för Agresso.

Vi önskar återrapportering av planerade åtgärder för att hantera ovanstående brister samt när så avses ske senast den 31 mars 2016.

För Österåkers kommuns revisorer, 2016-01-19

Bengt Olin
Ordförande i kommunrevisionen

Revisionsrapport

IT-revision 2015

Agresso

Österåkers kommun

*Utförd av: Johan Berggren och
Joakim Hermansson*

Kvalitetssäkrare: Fredrik Dreimanis

Januari 2016

Innehållsförteckning

Inledning	3
Granskningens omfattning	4
Sammanfattning	5
Observationer och rekommendationer	6

Inledning

På uppdrag av Österåkers kommuns förtroendevalda revisorer har PwC genomfört en IT-granskning av ekonomisystemet Agresso.

Syftet med granskningen är att bedöma förvaltning och intern kontroll för ekonomisystemet. Agresso innehåller data som är kritisk avseende tillförlitligheten i kommunens finansiella rapporter (ex. del- och årsbokslut). Granskningen har även syftat till att granska huruvida kommunens finansiella data hanteras på ett ändamålsenligt sätt.

Granskningen besvarar följande revisionsfrågor:

- Stödjer kommunens hantering av kritiska applikationer kraven enligt ISA 315, avseende internkontroll kopplat till kritiska IT-system?
- Finns ändamålsenliga kontroller avseende programförändringar, behörighetshantering och IT-drift?

Avgränsning och metod

Granskningen avgränsas till att bedöma förvaltningens interna kontroll gällande användningen av Agresso för finansiell rapportering. Granskningsobjekt är Kommunstyrelsen.

Inom ramen för granskningen har intervjuer genomförts med systemförvaltare, redovisningschef, IT-tekniker och IT-chef.

En analys av stödjande dokument har genomförts.

Granskningens omfattning

Granskningen genomfördes under oktober 2015 och har omfattat nedanstående granskningsområden och kontrollmoment.

Granskningsområde	Kontrollmoment
ISA 315 – Förstå och utvärdera informationssystem och indirekta kontroller över IT	<ul style="list-style-type: none"> - En definierad IT-organisation finns på plats - Styrande dokument (ex. IT-policy etc.) finns på plats - Riskanalyser genomförs gällande driften av kritiska applikationer - Kritiska IT-projekt vilka påverkar applikationsförvaltningen finns tydligt definierade - Formell samlingsplan avseende applikationen finns upprättad - Rutiner och riktlinjer för tredjepartsförvaltning finns definierade - Väsentlig systemdokumentation finns på plats - Interna kontroller finns definierade - Interna kontroller testas regelbundet - Rutiner för backup och avbrottshantering finns definierade
Förändringshantering	<ul style="list-style-type: none"> - Formell förändringsprocess finns på plats - Förändringar är implementerade fullständigt och riktigt i produktionsmiljön
Åtkomst och behörigheter	<ul style="list-style-type: none"> - Formell behörighetsprocess finns på plats - Periodisk genomgång av användare och deras respektive behörigheter - Hantering av gruppkonton är begränsad och tydliggjord - Aktivitet av tredjepartsanvändare granskas regelbundet
Loggning och uppföljning	<ul style="list-style-type: none"> - Loggfunktionalitet finns aktiverad i kritiska applikationer - Regelbundna logguttag och analyser av utförda aktiviteter avseende tredjepartsanvändare genomförs

Granskningen har omfattat behörigheter och förändringshantering för följande applikationer:

Ref. nr.	Applikation
1	Agresso

Sammanfattning

Efter genomförd granskning bedömer vi att Österåkers kommun till stor del har en tydlig hantering gällande ekonomisystemet Agresso, där ändamålsenliga kontroller finns på plats för att säkerställa en god kontroll kopplat till behörighetshantering, programförändringar och IT-drift. Sedan PwC genomförde en granskning avseende behörigheter föregående år har åtgärder genomförts där kommunen under året strukturerat om och begränsat behörigheter samt genomfört en periodisk granskning av användare i ekonomisystemet.

Granskningen har visat på några områden där Österåkers kommun fortfarande har möjlighet att förstärka och förbättra rutiner samt processer för IT i syfte att ytterligare stärka den interna kontrollen.

Vi har noterat att det genomförs en formell årlig kontroll för att bedöma om en användare ska ha behörighet till Agresso eller inte. Kontrollen skulle kunna förstärkas ytterligare genom att kontroll sker av att befintliga användare även har rätt behörighetsnivå i systemet.

Vidare bör kommunen säkerställa att det finns en dokumenterad förändringshanteringsrutin samt att det i den dokumenterade rutinen tydligt framgår vilka roller och ansvar som verksamhetsansvariga respektive IT-enheten har för genomförande av programförändringar.

Resultat av granskning

Baserat på genomförd granskning gjordes två observationer avseende internkontroll kopplat till Agresso. Observationerna har bedömts efter dess väsentlighet. Graderingen definieras nedan:

- ❖ **Hög** – En brist med stor påverkan på system, processer eller intern kontroll vilken kan medföra att verksamheten exponeras för betydande förluster eller väsentliga fel i den finansiella rapporteringen.
- ❖ **Medium** – En brist med påverkan på system, processer eller intern kontroll som kan medföra att verksamheten exponeras för förluster eller betydande fel i den finansiella rapporteringen.
- ❖ **Låg** – En mindre brist eller fel där risken för otillbörlig användning och/eller felaktigheter i bokföringen är lägre, men där det ändå bedöms finnas utrymme för förbättringar.

Ref.	Observation	Prioritet
1.	Behörighetsnivå granskas inte i samband med genomgång av användare och behörigheter i Agresso.	Låg
2.	Avsaknad av dokumenterad process gällande programförändringar.	Låg

För mer information och detaljer avseende respektive observation se avsnittet "Observationer och rekommendationer" nedan.

Observationer och rekommendationer

Nedan specificeras respektive observation i detalj med relaterad risk samt vår rekommendation.

Ref.	Observation	Rekommendation
1.	<p>Behörighetsnivå granskas inte i samband med genomgång av användare och behörigheter i Agresso.</p> <p>Det noterades att den periodiska granskningen av behörighet som genomförs årligen inte bedömer behörighetsnivå för användare i Agresso.</p> <p>Kontrollen genomförs årligen och säkerställer att rätt användare är aktiva i systemet.</p> <p>Risk: Avsaknad av granskning gällande behörighetsnivåer ökar risken för felaktig eller bedräglig åtkomst till kritisk data. Felaktig eller bedräglig åtkomst till kritisk data kan påverka transaktioner eller information vilken är kritisk för den finansiella rapporteringen.</p> <p>Prioritet: Låg</p>	<p>Kommunen bör i sin periodiska kontroll, även inkludera kontroll av om användare har rätt behörighetsnivå i Agresso, det vill säga att användarna har rätt roll i systemet utifrån deras arbetsuppgifter.</p> <p>Exempelvis kan listan med användare med tillgång till Agresso skickas ut till berörda (enhets)chefer som får granska behörighet för sina anställda, i syfte att validera att behörigheter är fullständigt och riktigt tilldelade.</p>
2.	<p>Avsaknad av dokumenterad process för programförändringar.</p> <p>Det noterades att den process kommunen har avseende programförändringar inte innehåller dokumenterade delar avseende; roller, ansvar, krav på test och godkännande.</p> <p>Risk: Avsaknad av tydlig dokumentation avseende programförändringsprocessen ökar risken för minskad spårbarhet gällande implementerade förändringar. Minskad spårbarhet för implementerade förändringar ökar risken för felaktiga förändringar i produktionsmiljön, vilket kan påverka funktionaliteter och data som är kritiska för den finansiella rapporteringen.</p> <p>Prioritet: Låg</p>	<p>Kommunen bör säkerställa att dokumentation kring programförändringsrutiner upprättas, samt att den är tydlig och ändamålsenlig i förhållande till hanteringen av Agresso.</p>

KS § 7:23

Dnr. KS 2016/0139

Svar på revisionsrapport - Granskning av leverantörsregister

Kommunstyrelsens beslut

1. Som yttrande till revisorerna överlämna tjänsteutlåtandet daterat 2016-05-02.
2. De av förvaltningen vidtagna åtgärder utifrån revisionsrapporten ska återrapporteras till Kommunstyrelsen.

Sammanfattning

De förtroendevalda revisorerna har under 2015 låtit PwC genomföra en granskning av leverantörsregistret gällande kommunens ekonomisystem Agresso. Föreslagna åtgärder som inte redan anses uppfyllda verkställs samt undersöks under 2016.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens arbetsutskott har behandlat ärendet 2016-05-11, § 7:8.
- Kommunstyrelsens kontors tjänsteutlåtande daterat 2016-05-02.

Förslag till beslut

Michaela Fletcher (M) yrkar bifall till arbetsutskottets beslutsförslag innebärande

1. Som yttrande till revisorerna överlämna tjänsteutlåtandet daterat 2016-05-02.
2. De av förvaltningen vidtagna åtgärder utifrån revisionsrapporten ska återrapporteras till Kommunstyrelsen.

Propositionsordning

Ordföranden frågar om Kommunstyrelsen beslutar enligt Michaela Fletchers (M) yrkande och finner att så är fallet.

Expedieras

- De förtroendevalda revisorerna
- PwC
- Ekonomienheten
- Kansliet

Tjänsteutlåtande

Ekonomienheten

Till Kommunstyrelsen

Datum 2016-05-02

Dnr KS 2016/0139

Revisionsrapport - Granskning av leverantörsregister

Sammanfattning

Revisorerna har under 2015 låtit PwC genomföra en granskning av leverantörsregistret gällande kommunens ekonomisystem Agresso. Föreslagna åtgärder som inte redan anses uppfyllda verkställs samt undersöks under 2016.

Beslutsförslag

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår Kommunstyrelsen besluta

Som yttrande till revisorerna överlämna tjänsteutlåtandet daterat 2016-05-02

Bakgrund

Under 2015 har PwC, på uppdrag av revisorerna i Österåkers kommun, genomfört en granskning av leverantörsregistret. Resultatet finns sammanställt i en revisionsrapport från PwC, daterad mars 2016. Granskningen har visat att den interna kontrollen är tillräcklig men att det inom vissa områden finns möjligheter att vidta åtgärder för att stärka den. Granskningen har inte funnit några oegentligheter utifrån de analyser som gjorts.

I rapporten specificeras fyra övergripande punkter där den interna kontrollen kan stärkas:

1. Rutiner för förändring av leverantörsregistret dokumenteras.
2. Förändringsloggar regelbundet tas fram och analyseras samt utförda kontroller dokumenteras.
3. En spärr/signalfunktion i systemet införs för att säkerställa att leverantörer med ogiltiga organisationsnummer inte kan registreras
4. All nödvändig information framgår av tecknade avtal samt att fakturorna är tillräckligt specificerade för att en god intern kontroll ska kunna upprätthållas.

Enligt missiv från kommunens revisorer daterat 2016-03-09 önskas återrapportering av planerade åtgärder.

Tjänsteutlåtande

Ett arbete med att ta fram en dokumentation till rutinen för leverantörsregistret har påbörjats.

För att följa förändringar i systemet kommer ekonomienheten skapa en rutin för att följa förändringar i systemet. I dagsläget granskas förändringarloggarna vid behov.

Möjligheten till en spärr-/signalfunktion vid felaktigt organisationsnummer undersöks med systemleverantören.

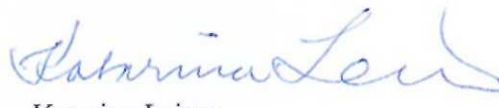
Det material som registreras i Agresso ska uppfylla god redovisningssed. I den mån icke fullgoda fakturor upptäcks kontaktas leverantören för komplettering.

Bilagor

1. De förtroendevalda revisorernas rapport daterad 2016-03-09 samt PwC:s rapport ”Granskning av leverantörsregister och leverantörsbetalningar” daterad mars 2016.

Jan-Olof Friman
Kommundirektör

Katarina Leinar
Ekonomichef

Kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige (för kännedom)

Granskning av leverantörsregister

Vi har låtit genomföra en granskning avseende rutiner kring leverantörsregister och hantering av inköp och leverantörsfakturor för perioden 1 januari till 31 augusti 2015. Granskningen syftade till att bedöma om kommunstyrelsen och nämnderna har en tillräcklig intern kontroll avseende hantering av leverantörer och leverantörsfakturor.

Den sammanfattande bedömningen utifrån granskningen är att den interna kontrollen är tillräcklig men att det inom vissa områden bör vidtas åtgärder i syfte att ytterligare stärka kontrollen. Inom ramen för granskningen har inte identifierats några indikationer på oegentligheter utifrån de dataanalyser och urvalskontroller som genomförts. Vi rekommenderar kommunstyrelsen säkerställa att

- rutiner för hur förändring av leverantörsregistret dokumenteras
- förändringsloggar regelbundet tas fram och analyseras samt att utförda kontroller dokumenteras
- en spärr/signalfunktion i systemet införs för att säkerställa att leverantörer med ogiltiga organisationsnummer inte kan registreras
- all nödvändig information framgår av tecknade avtal samt att fakturorna är tillräckligt specificerade för att en god intern kontroll ska kunna upprätthållas

ÖSTERÅKERS KOMMUN
Revisorer

Vi önskar åiterrapportering av planerade åtgärder med anledning av granskningen samt när så avses ske senast den 31 maj 2016.

För Österåkers kommuns revisorer, 2016-03-09

Bengt Olin
Ordförande i kommunrevisionen

Revisionsrapport

Granskning av leverantörsregister och leverantörs- utbetalningar

*Anders Hägg
Richard Vahul
Sonja Moré
Ebba Lind*

Mars 2016

Österåkers kommun

Innehållsförteckning

1.	Sammanfattande bedömning och rekommendationer	2
2.	Inledning	3
2.1.	Bakgrund	3
2.2.	Revisionsfråga och kontrollmål.....	3
2.3.	Revisionsmetod och avgränsningar	4
3.	Resultat av granskningen.....	5
3.1.	Inhämtning av data	5
3.2.	Leverantörsregister	5
3.2.1.	Rutiner för seriositetskontroll av leverantörer.....	5
3.2.2.	Kontroll mot Skatteverk, Bolagsverk etc. för ett urval av leverantörer.....	5
3.2.3.	Rutiner för förändring av leverantörsregister och användarnas behörighetsnivå i ekonomisystemet är ändamålsenliga utifrån ansvar och befogenhet.	7
3.2.4.	Analys av eventuella dubletter bland leverantörer.	7
3.2.5.	Förekomst av ogiltiga organisationsnumret.....	8
3.3.	Leverantörsfakturor	9
3.3.1.	Analys för att identifiera dubbla utbetalningar	9
3.3.2.	Identifiering av leverantörer med få leverantörsfakturor.....	9
3.3.3.	Identifiering av leverantörer med många leverantörsfakturor	10
3.3.4.	Identifiering av leverantörer där kommunen har en nettofordran	10
3.3.5.	Analys av betalningsmoral, betalningsdatum vs förfallodatum	11
3.4.	Behörighetshandtering.....	12
3.4.1.	Det finns en aktuell attestförteckning/attestkort avseende attest av ekonomiska transaktioner som överensstämmer med registrerade attestbehörigheter i ekonomisystemet.12	
3.4.1.1.	Ändringar i fasta data eller betalningsmottagare	13
3.4.2.	Analys av om attestanter och/eller förtroendevalda har funktionärsroll i registrerade bolag och om inköp skett till kommunen från dessa bolag.....	14
3.5.	Avtalskontroll	15
3.5.1.	Rutiner/kontroller som säkerställer att inköp av varor och tjänster sker i enlighet med kommunens regler och lagstiftningen finns och tillämpas.....	15
3.5.2.	Rutiner/kontroller som säkerställer hög avtalstrohet finns och tillämpas.....	16
3.5.3.	Rutiner/kontroller som säkerställer att upphandlade avtal efterlevs, finns och tillämpas (avser priser, leveransvillkor osv).	18
3.5.4.	Rutiner för kontinuerlig uppföljning av avtal finns och tillämpas.	19

1. Sammanfattande bedömning och rekommendationer

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Österåkers kommun genomfört en granskning avseende rutiner kring leverantörsregister och hantering av inköp och leverantörsfakturor för perioden 1 januari till 31 augusti 2015. Granskningen syftar till att bedöma om Kommunstyrelsen och nämnderna har en tillräcklig intern kontroll avseende hantering av leverantörer och leverantörsfakturor. Granskningen tar sin utgångspunkt i SKYREVS´ s utkast till vägledning för redovisningsrevision i kommuner och landsting.

Vår sammanfattande bedömning utifrån granskningen är att den interna kontrollen är tillräcklig men att det inom vissa områden bör vidtas åtgärder i syfte att ytterligare stärka kontrollen. Vi har inom ramen för granskningen inte identifierat några indikationer på oegentligheter utifrån de dataanalyser och urvalskontroller som genomförts. Nedan redovisar vi våra mest väsentliga rekommendationer utifrån genomförd granskning.

Vi rekommenderar Kommunstyrelsen säkerställa att

- rutiner för hur förändring av leverantörsregistret dokumenteras,
- förändringsloggar regelbundet tas fram och analyseras samt att utförda kontroller dokumenteras,
- en spärr/signalfunktion i systemet införs för att säkerställa att leverantörer med ogiltiga organisationsnummer inte kan registreras,
- all nödvändig information framgår av tecknade avtal samt att fakturorna är tillräckligt specificerade för att en god intern kontroll ska kunna upprätthållas.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

Inköpskostnader utgör en stor del av Österåkers kommuns externa kostnader vilket innebär att väsentligheten är hög. Det finns också risker förknippade med inköp och hantering av leverantörsfakturor. I den centrala hanteringen kan det finnas risk för att registerhållning och hanteringen av leverantörsregistret i övrigt inte alltid fungerar som avsett. Då ansvaret för inköp, attest och kontering av leverantörsfakturor är decentraliserat finns en ökad risk för att kontroll av inköp och utbetalningar inte i alla delar har en tillfredsställande följsamhet till tecknade avtal. Det kan vara svårt att i alla delar upprätthålla kompetens och enhetlighet i kontrollerna.

Som ett led i den årliga granskningen av Kommunstyrelsen och nämnderna, har revisorerna beslutat om en granskning av leverantörsfakturor bland annat i syfte att identifiera eventuella oegentligheter.

Granskningen består av en kvantitativ del och en kvalitativ del. I den kvantitativa delen genomförs dataanalyser av samtliga leverantörstransaktioner. I den kvalitativa delen valideras resultaten av dataanalyserna genom stickprov som följs upp med Österåkers kommun.

2.2. Revisionsfråga och kontrollmål

Granskningen ska besvara följande revisionsfråga:

- Har Kommunstyrelsen och nämnderna en tillräcklig intern kontroll avseende hantering av leverantörer och leverantörsutbetalningar?

För att svara på revisionsfrågan har följande kontrollområden utarbetats:

Leverantörsregister

- Rutiner för seriositetskontroll av leverantörer.
- Kontroll mot Skatteverk, Bolagsverket etc. för ett urval leverantörer.
- Rutiner för förändring av leverantörsregister. Analys av förändringsloggar kopplat till känsliga leverantörsuppgifter som kontonummer.
- Analys av eventuella dubletter bland leverantörer.
- Förkomst av ogiltiga organisationsnummer.

Leverantörsfakturor

- Analys för att identifiera dubbla utbetalningar.
- Analys av betalningsmoral, betalningsdatum vs förfallodatum.
- Identifiering av leverantörer med få leverantörsfakturor.
- Identifiering av leverantörer där kommunen har en nettofordran.

Behörighetshandling

- Det finns en aktuell attestförteckning/attestkort avseende attest av ekonomiska transaktioner som överensstämmer med registrerade attestbehörigheter i ekonomisystemet.
- Analys av om attestanter och/eller förtroendevalda har funktionärsroll i registrerade bolag och om inköp sker till kommunen från dessa bolag.

Avtalskontroll

- Rutiner/kontroller som säkerställer att inköp av varor och tjänster sker i enlighet med kommunens regler och lagstiftningen finns och tillämpas.
- Rutiner/kontroller som säkerställer hög avtalstrohet finns och tillämpas.
- Rutiner/kontroller som säkerställer att upphandlade avtal efterlevs, finns och tillämpas (avser priser, leveransvillkor osv.)
- Rutiner för kontinuerlig uppföljning av avtal finns och tillämpas.

2.3. Revisionsmetod och avgränsningar

Granskningen har skett genom inledande intervjuer med berörda tjänstemän. En registeranalys har genomförts utifrån leverantörsregistret. Därefter har genomgång skett av kommunens riktlinjer och rutiner för hantering av leverantörer och behörigheter i ekonomisystemet samt för avtalstrohet. En förteckning över roller och behörigheter har erhållits för varje nämnd/förvaltning. Med utgångspunkt i denna har ett urval av roller/behörigheter stämts av mot underliggande behörighetsblanketter och attestkort. Kontroll har genomförts mot Bolagsverkets register avseende funktionärsroller i företag för attestanter och förtroendevalda. Kontroll har skett avseende efterlevnaden av ett urval upphandlade avtal.

Granskningen avgränsas till att omfatta Kommunstyrelsen och i tillämpliga delar nämnderna.

Granskningsresultatet, per kontrollmål, redovisas i ett sammanhållet avsnitt med vidhängande analys och kommentarer. Vidare finns ett avsnitt med sammanfattande bedömning och rekommendationer. Det senare avsnittet återfinns först i revisionsrapporten.

3. Resultat av granskningen

3.1. Inhämtning av data

Analyserna har utförts på filer och material tillhandahållet av kommunen. Följande filer ligger till grund för analysen:

- Leverantörsregister för hela kommunen, per 2015-08-31
- Girotransaktioner för perioden 2015-01-01 – 2015-08-31
- Leverantörsreskontra per 2015-08-31
- Svensk handels varningslista, uttagen per 2015-10-14

3.2. Leverantörsregister

3.2.1. Rutiner för seriositetskontroll av leverantörer

Det finns inga dokumenterade rutiner för seriositetskontroll av leverantörer hos kommunen.

Vid upplägg av leverantör kontrollerar handläggaren bland annat bankgiro/plusgiro, F-skatt och organisationsnummer. Enligt uppgift sker ovanstående kontrollaktiviteter i första hand mot Inyett¹.

Vid utbetalning använder sig ekonomienheten av Inyett. De kontroller som Inyett hanterar är bl a följande: att det inte finns dubletter av leverantörsfakturer /betalningar, att f-skattsedel finns, ovanligt höga belopp följs upp samt att leverantören inte är på obestånd. Skulle varning ske avseende en utbetalning har kommunen möjlighet att stoppa den.

Kommunen har ingen prenumeration av "svarta listan" men det sker alltid skattekontroller och kreditvärdering via CreditSafe vid upphandling av leverantör.

Bedömning och rekommendationer

Vår bedömning är att det finns fungerande rutin för seriositetskontroll i Österåkers kommun. Vi rekommenderar dock att den dokumenteras så att samtliga berörda medarbetare har tillgång till samma information.

3.2.2. Kontroll mot Skatteverk, Bolagsverk etc. för ett urval av leverantörer

Vi har genomfört en analys för att identifiera om det finns leverantörer i leverantörsregistret som återfinns i Svensk handels varningslista. Listan från Svensk handel laddades ner från Svensk handels hemsida 2015-10-14.

Resultat från dataanalys

Utifrån genomförd analys kan vi konstatera att inga leverantörer i leverantörsregistret har återfunnits i Svensk handels varningslista. Det noterades dock att transaktioner har genomförts med fyra leverantörer som inte återfanns i leverantörsregistret. Vid uppföljning med kommunen framgick att dessa leverantörer saknades i leverantörsregistret som PwC erhållit till följd av den

¹ System för kontroll av betalfiler i olika avseenden.

utsökningsmetod som kommunen använt. De fyra leverantörerna som saknades i leverantörsregistret var spärrade och utsökningsmetoden uteslöt spärrade leverantörer.

Seriositetskontroll har genomförts för ett urval på tio av de större leverantörerna som Österåkers kommun köpt varor och tjänster ifrån under granskningsperioden, där fem leverantörer har avtal med Österåkers kommun och fem saknar avtal. För dessa leverantörer har följande granskats (uppgifterna är tagna från Infotorg/Bolagsverket per 2015-12-18):

Kontrollmål	Ja	Nej
Är bolaget skatteregistrerat, dvs. finns F-skatt?	10	0
Uppvisar bolaget något skuldsaldo (dvs. finns det några obetalda skatteskulder)?	0	10
Uppvisar bolaget några betalningsanmärkningar?	9 ²	1
Uppvisar bolaget några förseningsavgifter/påminnelseavgifter	3 ³	7

Bedömning och rekommendationer

Vår bedömning är att det inte föreligger någon väsentlig risk för Österåkers kommun. Denna bedömning baseras på det faktum att samtliga leverantörer var registrerade för f-skatt och inte uppvisade skuldsaldon. Vidare noterades att huvuddelen av betalningsanmärkningarna avsåg betalningsföreläggande som senare avskrivits samt att inget av rättsfallen avsåg Österåkers kommun. Ingen av förseningsavgifterna avsåg 2015.

² Fyra av nio bolag hade enstaka betalningsanmärkningar där ansökan om betalningsföreläggande skett men senare avskrivits. Fem bolag hade både ansökningar om betalningsförelägganden (som huvudsakligen senare skrivits av) och betalningsanmärkningar som hamnade hos kronofogdemyndigheten, KFM. Antalet betalningsanmärkningar till KFM varierade mellan en och fyra stycken per bolag. Nämnvärt är att ett bolag som kommunen har avtal med hade totalt 32 stycken betalningsanmärkningar om totalt 3,5 mkr, där två anmärkningar om ca 1,6 mkr ligger hos domstol. Huvuddelen av betalningsanmärkningarna för detta bolag avser 2014, men där en del även avser 2015. Ett annat bolag som kommunen inte hade avtal med (enligt avtalsregistret) hade 27 anmärkningar om totalt 61 tkr där huvuddelen senare avskrivits. Resterande bolag hade max sex anmärkningar var.

³ tre bolag har historiska förseningsavgifter, dock inga från 2015. Ett bolag hade tre förseningsavgifter och övriga två en förseningsavgift.

3.2.3. *Rutiner för förändring av leverantörsregister och användarnas behörighetsnivå i ekonomisystemet är ändamålsenliga utifrån ansvar och befogenhet.*

Österåkers kommun saknar dokumenterade rutiner för uppläggning och underhåll av leverantörsregistret. Vi har därför genomfört en översiktlig kartläggning av kommunens praktiska hantering.

Användare med *systemanvändarbehörighet* kan lägga upp nya leverantörer. Enligt uppgift har sex personer sådan behörighet varav fem arbetar på ekonomienheten och den sjätte är teknisk förvaltare på IT-avdelningen. Motivet till att tilldela sex personer behörighet uppges vara att minska sårbarheten.

Vid uppläggning av en ny leverantör krävs ingen tvåhandsprincip och enligt uppgift saknas denna funktion i systemet. Det går inte att radera en leverantör, i betalfliken kan man välja "aktiv, passiv eller spärrad". Det finns ingen rutin för när en leverantör ska spärras. Handläggaren har valt att spärra leverantörer som inte har varit aktiva på något år. Samtliga med systemanvändarbehörighet kan låsa upp en tidigare spärrad leverantör. Vi har noterat att det går att spåra samtliga ändringar som skett, vem som har gjort ändringarna samt när. Kommunen har dock inte som rutin att ta ut loggar i avsikt att kontrollera och analysera vilka förändringar som gjorts i leverantörsregistret.

Rådande utbetalningsrutin innebär i praktiken att det inte är samma person som lägger upp leverantörer och skickar betalningsfil. Det är främst handläggaren för leverantörsregistret som lägger upp leverantörer och systemförvaltaren effektuerar utbetalning. Systemförvaltaren har dock behörighet till leverantörsregistret varför det är möjligt för en och samma person att lägga upp leverantörer och effektuera en utbetalning. Varken handläggaren eller systemförvaltaren har beslutsattesträtt. Utbetalningen stäms av genom kontroll på totalbeloppet samt på differenserna mellan kvittensen från banken och utbetalningsfilen. Kontroll av kassan och redovisningskontona i huvudboken sker av en annan person än de som lägger upp leverantörer eller godkänner betalningen.

Bedömning och rekommendationer

Vi gör bedömningen att det är ett rimligt antal medarbetare som har behörighet till leverantörsregistret.

Utifrån gjorda iakttagelser rekommenderar vi kommunen att dokumentera rutinerna för förändring av leverantörsregistret samt att införa rutin för att regelbundet analysera och kontrollera förändringsloggar och dokumentera dessa kontroller.

3.2.4. *Analys av eventuella dubletter bland leverantörer.*

Analysen syftar till att identifiera förekomsten av dubbelregistreringar av leverantörer i leverantörsregistret. Dubbelregistrerade leverantörer är primärt en ordningsfråga för kommunen och kan försvåra uppföljning av inköp och också leda till felaktiga utbetalningar. Det kan även få till följd att kontroll av fakturadubletter i leverantörsfakturasystemet inte fungerar som avsett.

Analysen tar ut alla leverantörer med dubbla leverantörsnummer eller leverantörsnamn i leverantörsregistret.

Resultat från analys

Österåkers kommun har totalt 1 523 leverantörer. Analysen gav inget utslag på dubbla leverantörer baserat på leverantörsnummer. Däremot identifierades 17 dubletter baserat på leverantörsnamn vilket innebär att de är upplagda mer än en gång med samma leverantörsnamn.

Se tabell nedan för uppföljning av dubletter baserat på leverantörsnamn. Av de 17 leverantörerna gjordes uppföljning av de fem leverantörerna som vi bedömde hade högst risk för felaktig utbetalning.

Leverantör	Leverantörsnummer
Leverantör 1	200260
Leverantör 1	200261
Leverantör 2	200305
Leverantör 2	200304
Leverantör 3	200350
Leverantör 3	200349
Leverantör 4	202907
Leverantör 4	200508
Leverantör 5	200955
Leverantör 5	200954

Efter uppföljning med kommunen framkommer att dubbla registreringar av leverantör per företag sker då företaget har önskemål om utbetalning till olika gironummer för olika typer av fakturor. För att säkerställa att utbetalning går till rätt giro skapar kommunen två leverantörer som hör till samma företag.

Bedömning och rekommendationer

Vår bedömning är att det inte föreligger någon förhöjd risk för Österåkers kommun. Av kommunens drygt 1 500 leverantörer identifierades endast 17 dubbelregistreringar och uppföljningen av de fem leverantörer där risken bedömdes störst visar att det finns en rimlig förklaring till dubletterna.

3.2.5. Förekomst av ogiltiga organisationsnummer.

En sökning har gjorts efter organisationsnummer med avvikande kontrollsiffra. Sökningen har utförts på alla leverantörsfakturor i fakturatransaktionerna samt leverantörsregistret.

Resultat från dataanalys

Efter genomförd analys av leverantörsregistret har ogiltiga organisationsnummer identifierats för två av Österåkers kommuns 1 523 leverantörer, se tabell nedan.

Leverantör	Leverantörsnummer
Leverantör 6	200575
Leverantör 7	201137

Utifrån genomförd analys kan vi konstatera att det inte har genomförts några transaktioner på leverantörerna med ogiltiga organisationsnummer.

Efter uppföljning med kommunen framgår att de ogiltiga organisationsnumren beror på den mänskliga faktorn. Avseende *Leverantör 6* uppstod felet till följd av att det stod ett felaktigt organisationsnummer på fakturan och kommunen hade skrivit av det numret. Avseende *Leverantör 7* hade en siffra i organisationsnumret missats då det skrevs in.

Bedömning och rekommendationer

Efter genomförd kontroll noterar vi att endast två leverantörer påträffades som hade ogiltigt organisationsnummer vilket är lite i relation till Österåkers kommuns totala antal leverantörer. Vi kan konstatera att kommunen inte har identifierat att organisationsnumret var felaktigt. Vår rekommendation är att Österåkers kommun inför en spärr/signalfunktion i ekonomisystemet för att säkerställa att leverantörer med ogiltiga organisationsnummer inte kan registreras.

3.3. Leverantörsfakturer

3.3.1. Analys för att identifiera dubbla utbetalningar

Analysen tar ut potentiella, dubbla utbetalningar, baserat på kombinationen fakturanummer, leverantörsnummer, belopp och fakturadatum.

Resultat från dataanalys

Totalt 21 transaktioner innehöll ovanstående kombination. Vid uppföljning med kommunen framkom att dessa avsåg manuella utbetalningar som berörde olika personer. Manuella utbetalningar hanteras i ekonomisystemet som en faktura och läggs på en, för manuella utbetalningar särskilt skapad, leverantör. Fakturanumret är en beskrivning av utlägg. Detta medför att vanligt förekommande utlägg med standardbelopp fastnar i denna analys.

Bedömning och rekommendationer

Vår bedömning är att det inte föreligger någon väsentlig risk för dubbla utbetalningar.

3.3.2. Identifiering av leverantörer med få leverantörsfakturer

Analysen identifierar de leverantörer med minst antal transaktioner, sorterat efter högsta belopp. För analysen användes filen för fakturatransaktioner vilket medför att leverantörer utan fakturer inte kommer med i analysen.

Resultat från dataanalys

Analysen gav träffar på nio olika organisationsnummer i transaktionsfilen där leverantören haft max en transaktion. Utav dessa träffar identifierades en leverantör med högsta enskilda belopp uppgående till 264 tkr. Vid uppföljning med kommunen framgick att avtal finns med leverantören. Övriga åtta transaktioner uppgick till belopp från 0,5 tkr till 25 tkr vilket bedöms vara immateriellt för vidare uppföljning.

Bedömning och rekommendationer

Vår bedömning är att det inte föreligger någon väsentlig risk kopplat till leverantörer med få utbetalningar. Uppföljningen av den avsevärt största utbetalningen visade inte på någon bristande kontroll.

3.3.3. Identifiering av leverantörer med många leverantörsfakturor

Analysen identifierar de leverantörer med flest antal transaktioner, sorterat efter högsta belopp.

Resultat från dataanalys

Analysen gav träffar på nio olika organisationsnummer i transaktionsfilen där leverantören haft tusentals transaktioner. Utav dessa träffar identifierades en leverantör som enligt avtalsregistret saknade avtal och där totala summan för leverantörens transaktioner uppgick till sammanlagt 131 tkr. Uppföljning av denna leverantör visar att avtalet löpte ut 2014-06-30. Övriga åtta leverantörer hade antingen avtal, enligt avtalsregistret, eller avsåg bostadsbolag eller energibolag och det bedömdes som rimligt att avtal saknades.

Bedömning och rekommendationer:

Vår har vid granskning av leverantörer med många leverantörsfakturor i allt väsentligt noterat en tillfredsställande hantering. Vi noterades dock att Österåkers kommun i ett fall har haft affärstransaktioner uppgående till 131 tkr efter det att befintligt avtal löpt ut.

3.3.4. Identifiering av leverantörer där kommunen har en nettofordran

Analysen genomfördes i syfte att kartlägga vilka leverantörer som kommunen har en fordran på, det vill säga har betalat för mer än vad som hittills levererats. Analysen har baserats på öppna poster. För att få en överblick över materialet har en analys på totalnivå genomförts, se tabell nedan.

Fakturatyp	Belopp	Antal fakturor	Procent
Fakturor	-666 364 049	22 280	97 %
Kreditfakturor	24 085 043	722	3 %
Summa	-642 279 006	23 002	100 %

Resultat från dataanalys

Analysen har identifierat nio leverantörer med sammanlagt 198 transaktioner där kommunen har nettofordran. Totalt uppgår transaktionerna till ca 1,4 mkr. Vi valde att följa upp de fem största kreditfakturorna vilka sammanlagt uppgår till 346 tkr.

Leverantör	Belopp	Reglerad per granskningsdatum?
Leverantör 26	107 293,00	Reglerad.
Leverantör 27	87 358,00	Reglerad.

Leverantör 26	77 875,98	Ej reglerad.
Leverantör 26	41 185,00	Reglerad.
Leverantör 26	32 356,00	Reglerad.

Fyra av kreditfakturorna var reglerade per granskningsdatum. Den femte fakturan kommer regleras mot inkommande debetfakturor.

Vidare noteras att fyra av de granskade kreditfakturorna avsåg samma leverantör (leverantör 26) och uppgick till 259 tkr. Kommunen hade under granskningsperioden felaktigt erhållit kreditfakturor motsvarande 1 mnkr till följd av att leverantören gjort en intern kreditering som blivit extern.

Bedömning och rekommendationer:

Vår bedömning är att kommunen har välfungerande rutiner för hantering av kreditnotor.

3.3.5. *Analys av betalningsmoral, betalningsdatum vs förfalldatum*

Risken som detta kontrollmål täcker in är att kommunen antingen betalar sina fakturor för tidigt (ger kommunen dåligt kassaflöde) eller att kommunen betalar sina fakturor för sent (påförs påminnelseavgift och dröjsmålsränta).

Resultat från dataanalys

Analysen visar fördelning över när i tid betalning skett i förhållande till förfalldatum. För att få en överblick över materialet har en analys på totalnivå genomförts, vilken framgår av tabell nedan.

Förseningstid	Belopp	Antal fakturor
Betalt före eller på förfalldagen	-328 367 358	11939
1-10 dagar försenade	-260 323 375	8753
11-50 dagar försenade	-44 257 370	1465
51-120 dagar försenade	-1 472 684	125
Mer än 120 dagar försenade	-1 768 263	38
Summa	-636 189 050	22320

Uppföljning gjordes avseende tre större fakturor som var betalade 120 dagar efter förfalldatum. En av de tre fakturorna betalades efter att en sex månader lång tvist löstes då leverantören inkom med en kreditfaktura. De två andra fakturorna var kreditfakturor vilka enligt kommunens rutin ska matchas mot debetfakturor. Det visade sig dock att inkommande debetfakturor hade för låga belopp varför kommunen bad om utbetalning av resterande belopp. Utbetalningarna matchades mot kreditnotorna och deras ursprungsdatum varför de fastnade i denna analys.

Analysen visar även fördelning över tid avseende obetalda fakturor i förhållande till förfalldatum. För att få en överblick över materialet har en analys på totalnivå genomförts, vilken framgår av tabell nedan.

Förseningstid	Belopp	Antal
Före förfalldatum	-12 500	1
0-59 dagar försenade	-1 129 983	327
60-119 dagar försenade	-4 857 691	148
Mer än 120 dagar försenade	-89 782	207
Summa	-6 089 956	683

Uppföljning gjordes avseende fem fakturor som var obetalda vid 90 dagar efter förfalldatum. Fyra av dessa var felaktiga fakturor varav två hade makulerats per granskningsdatum. De andra två skulle vara makulerade men till följd av systemfel hade makuleringen inte gått igenom per granskningsdatum. Den femte fakturan avsåg en faktura där en tvist pågick varför kommunen höll på betalningen.

Vidare noterades i analysen flera telefonifakturor med låga fakturabelopp (< 40 kr) från en och samma leverantör varav fem valdes ut för vidare granskning. Det låga beloppet förklarades med att det var det överskjutande beloppet för samtal och datatrafik som inte ingick abonnemangskostnaden som betalats på annan faktura. Det stora antalet fakturor förklaras med att fakturorna var kopplade till det beställar-ID som den enskilda användaren har. Enligt uppgift från kommunen underlättar det vid attesteringsprocessen. Då fakturan är kopplad till ett beställar-ID ska varje faktura beslutsattesteras av en person medan en samlingsfaktura skulle behöva beslutsattesteras av flera personer.

Bedömning och rekommendationer

Vår bedömning är att det inte föreligger någon väsentlig risk avseende kommunens betalningsmoral. Vid uppföljningen med kommunen gavs rimliga förklaringar till samtliga fakturor som identifierats i analysen.

3.4. Behörighetshantering

3.4.1. *Det finns en aktuell attestförteckning/attestkort avseende attest av ekonomiska transaktioner som överensstämmer med registrerade attestbehörigheter i ekonomisystemet.*

Vi har gjort en översiktlig analys över antalet beslutsattestanter i ekonomisystemet och kan konstatera att det finns 86 personer med beslutsattest. Vi bedömer att det är ett rimligt antal beslutsattestanter mot bakgrund att kommunen har drygt 1 600 årsarbetare⁴.

Nämnden utser beslutsattestanter för året och delegerar till förvaltningschefer att utse ersättare och att inkomma med tilläggsbeslut löpande. Dessa ska framgå av

⁴ Österåkers kommun delårsrapport 2015, s. 11.

förvaltningsvisa förteckningar vilka fortlöpande ska uppdateras för att alltid vara aktuella. Beslutsattestanterna utgörs vanligtvis av ansvarsområdescheferna. Utöver den årligen fastslagna attestförteckningen hanteras tillägg och ändringar av attesträtter med blanketter i anslutning till attestförteckningen. Samtliga attestförteckningar och kompletterande blanketter förvaras i en pärm.

Resultat

Vi har utifrån leverantörsreskontra stickprovsmässigt valt 15 fakturor till ett belopp av 21 mnkr. För dessa fakturor har vi granskat beslutsattestant gentemot attestförteckning och kompletterande blanketter. Samtliga 15 fakturor var attesterade av attestant som enligt attestförteckning eller tilläggsbeslut hade attesträtt för berört ansvar.

Vidare har vi även stickprovvis kontrollerat uppgifter om attesträtt från ekonomisystemet mot attestförteckningen för 15 attestanter. Samtliga 15 attesträtter som var registrerade i systemet överensstämde med den fysiska attestförteckningen eller med tilläggsbeslut.

Bedömning och rekommendationer

Inga avvikelser har noterats vid vår granskning. Vår bedömning är att det finns uppdaterade attestförteckningar.

3.4.1.1. Ändringar i fasta data eller betalningsmottagare

Granskning har skett av huruvida någon med behörighet till leverantörsreskontran har gjort ändringar i "fasta data". Totalt identifierades 4 273 stycken ändringar i fasta data under granskningsperioden varav två användare stod för 3 862 stycken, för fördelning se tabell nedan. Under granskningsperioden konverterades leverantörsregistret från Aditro till Agresso vilket innebar att kommunens drygt 3000 leverantörs-ID blev upplagda på nytt i Agresso. Förändringen registreras som "ändring" vilket medför att en stor del av ändringarna i fasta data kan förklaras med konverteringen.

Användare	Antal ändringar i fasta data	Arbetsroll
Användare 1	1764 st	Den som jobbar med att lägga upp leverantörer.
Användare 2	2098 st	Systemet (Agresso) som hanterade konverteringen. Ingen person bakom detta konto.

Granskning har även skett av om någon med behörighet till leverantörsreskontran eller med beslutsattest har gjort förändringar i "betalningsmottagare". Totalt identifierades 346 stycken ändringar i betalningsmottagare varav två användare stod för 337 stycken, för fördelning se tabell nedan. Enligt uppgift från den som arbetar med att lägga upp leverantörer görs förändringar av betalningsmottagare i huvudsak vid factoring, det vill säga då leverantören har sålt fakturan vidare.

Användare	Antal ändringar i betalningsmottagare	Arbetsroll
Användare 1	296	Den som jobbar med att lägga upp leverantörer. Ej beslutsattesträtt eller möjlighet att effektuera utbetalning.
Användare 3	41	Avser systemförvaltare, med behörighet till leverantörsregistret och behörighet att effektuera utbetalningar, men som saknar beslutsattesträtt.

Bedömning och rekommendationer

Enligt uppgift från kommunen görs förändringar av betalningsmottagare i huvudsak vid factoring. PwC har inte gjort någon ytterligare verifiering för att säkerställa av att så verkligen är fallet. Vår bedömning är att det är en rimlig förklaring till att ändringar görs samt att de som genomfört ändringarna i sin arbetsroll rimligtvis kan genomföra denna uppgift.

Vår bedömning är att det inte föreligger väsentliga risker med att användare 3 i sin yrkesroll som systemförvaltare har tillgång till leverantörsregistret och samtidigt har behörighet att effektuera en utbetalning, detta då vederbörande saknar beslutsattesträtt. Dock hänvisar vi här återigen till rekommendationen under punkt 3.2.3 att införa rutin för att regelbundet analysera och kontrollera förändringsloggar och dokumentera dessa kontroller. Detta i avsikt att ytterligare stärka den interna kontrollen.

Systemkonverteringen anges som huvudsaklig förklaring till det stora antalet ändringar i fasta data. Vi noterar att det återstår många ändringar i fasta data som inte per automatik kan hänvisas till denna förklaring. Vi rekommenderar att Österåkers kommun dels undersöker om fler ändringar kan härledas till denna konvertering, dels ser över rutinen för ändringar av fasta data för att, om möjligt, minska antalet ändringar.

3.4.2. Analys av om attestanter och/eller förtroendevalda har funktionärsroll i registrerade bolag och om inköp skett till kommunen från dessa bolag.

Samtliga förtroendevalda och personer med attesträtt har kontrollerats mot Bolagsverket. För de bolag där vi identifierat engagemang från förtroendevald eller attestant har en kontroll genomförts mot kommunens samtliga leverantörsutbetalningar under granskningsperioden. Kontrollen visar att utbetalningar har skett till 13 bolag där förtroendevald i kommunen har funktionärsroll. Sex av dessa bolag ägs av kommunen varför ytterligare uppföljning inte erfordras. För övriga sju leverantörer har en faktura per bolag valts ut och följts upp med kommunen med avseende på vem som gjort beställningen, vad som köpts samt vem som har beslutsattesterat fakturorna.

Leverantör	Belopp	Avser	Kommentar
Leverantör 20	-93 313 kr	Hyra	Ej beställd, sakgranskad eller beslutsattesterad av den med funktionärsroll.
Leverantör 21	-98 271 kr	Larm	Ej beställd, sakgranskad eller beslutsattesterad av den med funktionärsroll.
Leverantör 22	-198 510 kr	Bidrag skola	Ej beställd, sakgranskad eller beslutsattesterad av den med funktionärsroll.
Leverantör 23	-2 000 kr	Utbetalning pris	Ej beställd, sakgranskad eller beslutsattesterad av den med funktionärsroll.
Leverantör 24	-34 088 kr	Hyra	Ej beställd, sakgranskad eller beslutsattesterad av den med funktionärsroll.
Leverantör 25	-6 576 kr	Makulerad	
Leverantör 26	-1 840 kr	Barnteater	Ej beställd, sakgranskad eller beslutsattesterad av den med funktionärsroll.

Bedömning och rekommendationer

Då ingen av de granskade fakturorna var beställd, sakgranskad eller beslutsattesterad av den med funktionärsroll gör vi bedömningen att Österåkers kommun hanterar inköp från leverantörer där förtroendevald eller beslutsattestant har funktionärsroll på ett godtagbart sätt.

3.5. Avtalskontroll

3.5.1. *Rutiner/kontroller som säkerställer att inköp av varor och tjänster sker i enlighet med kommunens regler och lagstiftningen finns och tillämpas.*

Dokumenterade rutiner, policy och tillämpningsrutiner finns. Dessa omfattar dock inte den månatliga arbetsprocessen. Policyn är fastställd av kommunfullmäktige och daterad 2014-12-15. Denna policy för upphandling är ett styrande dokument vars syfte är att säkerställa att kommunens anskaffning av varor, tjänster och entreprenader sker enligt gällande lagar (LOU, LOF och LOV), till bästa hushållning med kommunala medel samt bidrar till en hållbar utveckling. Anskaffning innebär förutom köp även andra betalningsmodeller som exempelvis leasing och hyra. Policyn för upphandling omfattar samtliga nämnder.

Dokumentet *Rutiner för Upphandling*, daterad 2015-10-13, är en bilaga till dokumentet *Tillämpningsanvisningar till policyn för upphandling i Österåkers kommun*. I detta dokument beskrivs upphandlingsprocessen. I dokumenten finns en checklista över vem som ansvarar över vad i upphandlingsprocessen. Detta dokument ska beställaren läsa igenom innan upphandlingen påbörjas.

Bedömning och rekommendationer

Vår bedömning är att det finns väl fungerande rutiner för inköp. Denna bedömning baseras på att rutinbeskrivningarna är dokumenterade och utgår från tillämpliga lagar LOU, LOF och LOV. Av rutinbeskrivningarna framgår medarbetarnas ansvarsroller och arbetsprocessen vid upphandling.

3.5.2. *Rutiner/kontroller som säkerställer hög avtalstrohet finns och tillämpas*

Upphandlingsenheten mäter förvaltningarnas avtalstrohet genom att varje månad analysera förvaltningarnas inköp. Avtalsenheten analyserar leverantörsreskontran och matchar erhållna leverantörsfakturer mot kommunens avtalsregister. En sammanställning görs där uppgift om totala inköpet per förvaltning fördelat på inköp med eller utan avtal framgår. Statistik över procentuell avtalstrohet framgår (totalt beloppsmässigt inköp för perioden där avtal finns/totalt beloppsmässigt inköp för perioden). Det totala antalet fakturer per förvaltning specificeras också. Ovanstående statistik bryts sedan ned på respektive ansvarskod inom samtliga förvaltningar. Dessa månatliga avstämningar och analyser har utförts av avtalscontroller sedan början av 2015. Vi kan konstatera att avstämningar finns för januari till september. Innan dess gjordes sporadiska analyser årligen.

Enligt uppgift ska avtalstrohetsanalys och avstämning skickas till förvaltningscheferna. Första utskicket kommer avse 2015 och komma förvaltningscheferna tillhanda i januari 2016. Förvaltningscheferna ska med denna analys få medvetenhet om förvaltningens avtalstrohet. Det finns ingen plan för hur förvaltningscheferna ska behandla rapporterna. Nuvarande rutin saknar en uppföljning av förvaltningarnas arbete med rapporterna som delges dem.

Vi har tagit del av Österåkers kommuns månatliga analyser av avtalstrohet. Av analysen avseende januari 2015 framgår att avtalstroheten varierar mellan förvaltningarna samt att Österåkers kommun har en total avtalstrohet på 84 procent. Socialförvaltningen är den förvaltning som köper mest utanför avtal, vilket, enligt uppgift, beror på att de hanterar ett stort antal placeringar. Personerna som ska placeras har oftast väldigt speciella behov och när socialförvaltningen hittar ett boende som passar ett barn prioriterar de boendet som passar barnet bäst framför att följa sina avtal.

Utöver avtalstrohetsanalyserna och uppföljning av dem ämnar kommunen säkerställa hög avtalstrohet genom information och utbildning. Relevant information såsom avtal och inköspolicy finns lättillgängliga på intranätet för samtliga medarbetare. På intranätet framgår även policy för hur medarbetare ska hantera inköp där avtal saknas. Föregående år höll KS utbildning för alla chefer (chefsforum) i samband med införandet av de nya riktlinjerna för inköp och upphandling. Informationer hölls under 2015 där samtliga anställda inom socialförvaltning, produktionsstyrelsen och byggnadsnämnden fick utbildning om inköp och upphandling.

Resultat

Vi har gjort en översiktlig analys av Österåkers kommuns avtalstrohet under granskningsperioden vilken visar att 54 procent av samtliga inköp (i belopp betraktat) görs från leverantörer som Österåkers kommun har avtal med. För 22 procent av inköpen är av sådan karaktär att vi gör bedömningen att avtal inte behöver finnas. Se tabell nedan.

Avtal	Antal leverantörer	Belopp	% av belopp
Ja	233	-348 610 902,77	54,28
Nej ⁵	1368	-149 767 596,41	23,32
Behöver ej upphandlas	4	-143 900 507,00	22,40
Summa	1605	-642 279 006,18	100,00

De tio största leverantörerna sett till inköpsvolym under granskningsperioden identifierades vid avtalskontrollen och följdes upp. Vid avtalskontrollen framgick att Österåkers kommun har avtal med åtta av leverantörerna. Uppföljning med kommunen gjordes för de två som saknade avtal. Uppföljning presenteras i tabell nedan.

Leverantör	Summa	Uppföljning
Leverantör 8	-6 895 188,98	Vid uppföljning framkommer att det finns två avtal. <ul style="list-style-type: none"> • Servrar, lagring samt närliggande produkter och tjänster. • Leveransavtal för datorer.
Leverantör 9	-6 207 402,37	Används för udda manuella utbetalningar, t.ex. om anställd på förvaltningarna har utlägg eller för löneutbetalningar som hanteras utanför lönesystemet. Dessa hanteras i Agresso på en särskilt avsedd leverantör.

Bedömning och rekommendationer

Efter genomförd granskning har vi inga anmärkningar på Österåkers kommuns avtalshantering för de tio största leverantörerna sett till inköpsvolym. Efter uppföljningen kan vi även konstatera att den totala avtalstroheten, enligt PwC:s analys, ökar med två procentenheter eftersom avtal fanns med leverantör 8. Följaktligen hanteras 56 procent av inköpsvolymen via leverantörer som kommunen har avtal med. Vidare kan konstateras att Österåkers kommun i sin mer

⁵ Med reservation för att vissa av dessa leverantörer kanske inte behöver hanteras med avtal.

detaljerade avtalstrohetsgranskning uppnår en avtalstrohet på 84 procent för januari månad då analysen bortser från de inköp där avtal inte behöver finnas.

Månatliga kontroller av kommunens avtalstrohet genomförs av den centrala upphandlingsenheten vilka, enligt uppgift, ska biläggas förvaltningscheferna från och med 2016. Vår rekommendation är att Österåkers kommun fortsätter med samtliga rutiner samt fullföljer planerna på att månatligen bilägga avtalstrohetsanalyserna till förvaltningarna.

3.5.3. *Rutiner/kontroller som säkerställer att upphandlade avtal efterlevs, finns och tillämpas (avser priser, leveransvillkor osv).*

Dokumenterade rutiner som säkerställer att upphandlade avtal efterlevs saknas. Enligt uppgift, har avtalsenheten på grund av tidsbrist inte utfört stickprovskontroller avseende efterlevnad av upphandlade avtal under de senaste två åren. Åren dessförinnan hade avtalsenheten som rutin att gå igenom samtliga avtal i avsikt att kontrollera hur samarbetet med leverantören varit och vid den genomgången gjordes, enligt uppgift, även stickprovskontroller av ett antal fakturor per avtal.

Verifiering av avtalsöverensstämmelse genomfördes avseende tio leverantörer där det enligt vår analys ska finnas avtal. Vi har erhållit samtliga avtal för dessa leverantörer. Tre fakturor per leverantör valdes slumpvis ut och granskades mot avtal. Granskningsresultatet presenteras i tabell nedan.

Leverantör	Verifiering	Bedömning
Leverantör 10	3 av 3 fakturor delvis ok.	Prisnivån har inte kunnat stämmas av då överenskommen prislista inte var tillgänglig i avtalsdatabasen.
Leverantör 11	1 av 3 fakturor delvis ok.	Prisnivån har inte kunnat stämmas av då överenskommen prislista inte var tillgänglig i avtalsdatabasen. 2 fakturor avsåg annat inköp än avtalsområdet.
Leverantör 12	2 av 3 fakturor ok.	Avseende den tredje fakturan: avvikelse från avtal av leverantör, kommunen håller på betalning tills detta är utrett.
Leverantör 13	0 av 3 fakturor ok.	Samtliga fakturor avsåg annat inköp än avtalsområdet.
Leverantör 14	3 av 3 fakturor ok.	OK
Leverantör 15	3 av 3 fakturor ok.	OK
Leverantör 16	3 av 3 fakturor delvis ok.	I avtalet står att avtalsnamn ska anges på faktura vilket inte gjorts.
Leverantör 17	3 av 3 fakturor delvis ok.	Annat beställar-ID har använts än

		vad som angetts i avtalet. Prisnivån har inte kunnat stämmas av då överenskommen prislista inte var tillgänglig i avtalsdatabasen.
Leverantör 18	3 av 3 fakturor delvis ok.	Prisnivån har inte kunnat stämmas av då överenskommen prislista inte var tillgänglig i avtalsdatabasen.
Leverantör 19	3 av 3 fakturor delvis ok.	<p>Annat beställar-ID har använts än vad som angetts i avtalet. Prisnivån har inte kunnat stämmas av då överenskommen prislista inte var tillgänglig i avtalsdatabasen.</p> <p>För en faktura skulle enligt avtal årsbelopp specificeras vilket inte gjorts.</p>

Bedömning och rekommendationer

Åtta fakturor har kunnat stämmas av helt utan anmärkning. Avtalsöverensstämmelsen för 21 fakturor har inte kunnat fastställas till följd av informationsbrist i antingen avtal eller faktura. För en faktura hade kommunen identifierat leverantörens avvikelse från avtalet. Då prisuppgifter saknades för flertalet av avtalen ställer vi oss frågande till hur attestanterna kan säkerställa att fakturorna stämmer med avtal. Vår rekommendation är att Österåkers kommun ser över rutinen för upprättande av avtal för att säkerställa att all nödvändig information framgår av avtalet samt säkerställer att fakturorna är tillräckligt specificerade. Vidare rekommenderar vi att rutinen omfattar stickprovsgranskning av fakturor avseende avtalstrohet. Rutinerna bör vara dokumenterade.

3.5.4. *Rutiner för kontinuerlig uppföljning av avtal finns och tillämpas.*

Månatligen genomförs en central uppföljning av avtalstrohet (se ovan). För närvarande saknas dock en handlingsplan för hur förvaltningscheferna ska behandla de rapporter och analys som den centrala enheten sammanställer och delger dem.

Bedömning och rekommendationer

I enlighet med bedömning och rekommendationer i 3.5.1 rekommenderar vi att upphandlingsenheten månatligen förser förvaltningscheferna med avtalstrohetsanalyserna samt inför rutin för att följa upp dessa med förvaltningarna. Vidare rekommenderar vi, i enlighet med bedömning och rekommendation i 3.5.3, att upphandlingsenheten inför rutin för stickprovskontroll av fakturor avseende avtalstrohet.

Granskning av leverantörsregister och leverantörsutbetalningar

2016-03-09

Richard Vahul

Projektledare

Henrik Fagerlind

Uppdragsledare

Redovisning av uppdrag givna i Budget för år 2016:

- Uppdrag att följa upp sporthallens verksamhet bl.a. öppettider under loven (nr 22)
- Låt elever välja och betygsätta skolmaten – redovisning av uppdrag i budget 2016 (nr 28)
- Projekt från jord till bord (nr 29)
- Inrätta Pedagogcentrum som en permanent verksamhet (nr 32)
- Redovisning av uppdrag från Kommunfullmäktige – Den tillfälliga bussen till Domarudden fortsätter under 2016-2018 (nr 47)

KFN15 § 3:6

Dnr KFN15 2016/0018-821

Uppdrag att följa upp sporthallens verksamhet bl.a. öppettider under loven.

Kultur- och fritidsnämnden föreslår Kommunstyrelsen föreslå Kommunfullmäktige besluta

Utredning i enlighet med Kommunfullmäktiges uppdrag i budget "Uppdrag att följa upp sporthallens verksamhet bl.a. öppettider under loven" överlämnad.

Sammanfattning

I beslut i ärende avseende Budget 2016 med plan 2017-2018, Dnr KS 2015/0302 (7), har Kultur- och fritidsnämnden i uppdrag att följa upp sporthallens verksamhet bl.a. öppettider under loven.

Beslutsunderlag

- Kultur- och fritidsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2016-04-13.

Förslag till beslut

Mathias Lindow (L) yrkar bifall till beslutsförslaget innebärande att Utredning i enlighet med Kommunfullmäktiges uppdrag i budget "Uppdrag att följa upp sporthallens verksamhet bl.a. öppettider under loven" överlämnad.

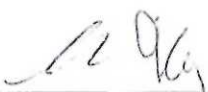
Propositionsordning

Ordföranden frågar om Kultur- och fritidsnämnden beslutar enligt Mathias Lindows (L) yrkanden och finner att så är fallet.

Expedieras

- Akten
- Kommunstyrelsen

Justerandes signaturer

Utdragsbestyrkande

Tjänsteutlåtande

Kultur- och fritidsförvaltningen

Till Kultur- och fritidsnämnden

Datum 2016-04-13

Dnr KFN15 2016/0018 (01) ✓

Uppdrag att följa upp sporthallens verksamhet, bland annat öppettider

Sammanfattning

I beslut i ärende avseende Budget 2016 med plan 2017-2018, Dnr KS 2015/0302 (7), har Kultur- och fritidsnämnden i uppdrag att följa upp sporthallens verksamhet bla öppettider under loven.

Beslutsförslag

Kultur- och fritidsnämnden föreslår Kommunstyrelsen föreslå Kommunfullmäktige besluta Utredning i enlighet med Kommunfullmäktiges uppdrag i budget "Uppdrag att följa upp sporthallens verksamhet bla öppettider under loven" överlämnad.

Bakgrund

Kommunfullmäktige gav i Budget 2016 med plan 2017-2018, Dnr KS 2015/0302 (7), Kultur- och fritidsnämnden under punkten "Särskilda uppdrag" uppdraget att följa upp sporthallens verksamhet och öppettider under loven. En utredning har genomförts av Kultur- och fritidsförvaltningen.

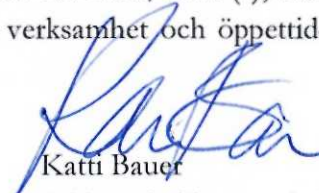
Förvaltningens slutsatser

Uppdraget som givits Kultur- och fritidsnämnden grundar sig i en ambition att barn- och unga i kommunen ska ha möjlighet till bra aktiviteter samt att kommunens anläggningar inte ska stå tomma. I utredningen som gjorts av Kultur- och fritidsförvaltningen redogörs för Österåkers sportcenters öppettider, vem och hur verksamhet bedrivs samt vad som gäller ur försäkringssynpunkt. Frågan har stämts av med kommunens försäkringsbolag SRF, Stockholmsregionens försäkringar. Utredningen avslutas med slutsatser och resonemang kring alternativa åtgärder.

Bilagor

1. Budget 2016 med plan 2017-2018, Dnr KS 2015/0302 (7), 2015-11-23
2. Utredning "Österåkers sportcenters verksamhet och öppettider under loven", 2016-04-13

Eva Wiström
Förvaltningschef

Katti Bauer
Sakkunnig idrott- och fritid

Forts. KF § 8:3

12. Utdebitering fastställs för 2016 till 18:17 per skattekrone inkl. skatteväxling på 2 öre dvs. sänkning med 50 öre exkl. skatteväxlingen jämfört med år 2015. Utdebitering för 2016 inkl. 2 öre skatteväxling uppgår till 18:17 per skattekrone.

13. Kommunens internränta fastställs till 2,4 % för år 2016.

14. Kommunstyrelsen får i uppdrag att utföra redaktionella justeringar.

15. 50 % av årets resultat för 2015 som överstiger 2 % av eget kapital ska reserveras för pensionsåtagandena i balansräkning under posten eget kapital. Övriga 50 % kommer att hanteras i samband med resultatutjämningsreserv.

16. Borgensavgift för berörda kommunala bolag fastställs med 0,35 % av borgensåtagandet för år 2016.

17. Förändring av placeringsreglemente fastställs enligt bilaga 23.

18. Friskvårdsbidrag, avseende anställda inom Österåkers kommun, för 2016 höjs från 1 300 till 1 600 kr/år och person dvs. en höjning med 300 kr per år.

19. Respektive nämnd/styrelse får i uppdrag att upprätta internbudget enligt Kommunfullmäktiges ramar.

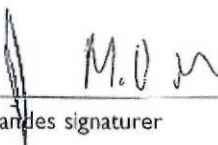
20. Respektive nämnd/styrelse får i uppdrag att arbeta vidare med måluppfyllelse med hänsyn till Kommunfullmäktiges inriktningsmål och indikatorer.

21. Respektive nämnd/styrelse får i uppdrag att redovisa läget för riktade bidrag vid månadsuppföljning per mars och september enligt ekonomienhetens mall.

Särskilda uppdrag

22. Kultur- och fritidsnämnden får i uppdrag att följa upp sporthallens verksamhet bl.a. öppettider under loven.

Forts. nästa sida

Österåker 2016-04-13

Österåkers sportcenters verksamhet och öppettider under loven

Kultur- och fritidsnämnden har i Budget 2016 med plan 2017-2018 fått i uppdrag att följa upp sporthallens verksamhet, bland annat öppettider under loven.

Bakgrund

Österåkers sportcenter, eller Sporthallen som det heter i dagligt tal, öppethålls och underhållsdriftas av Produktionsstyrelsen genom överenskommelse med Kultur- och fritidsnämnden. Verksamheterna i Österåkers sportcenter bedrivs främst i skolans eller i kommunens barn- och ungdomsföreningars regi.

Verksamheter i Österåkers sportcenter under loven

Öppettider och under loven 2015/2016 har följt samma struktur i ett antal år. Föreningarna fortsätter att ha sina bokade kvällstider under loven (utom sommarlov), men på dagtid, då skolan normalt har lektioner, är det många tomma tider i bollhallarna. I ishallarna är det allmänhetens åkning alla lov (förutom sommarlovet) mellan 13-16. Nytt för 2016 är den prova-på-verksamhet som bedrivs dagtid genom föreningars, samt Kultur- och fritidsförvaltningens, försorg på utvalda lov. Tillgång till hallarna, om dessa bokas, har man i princip mellan 07.00 och 23.00 vardagar såväl som helger. På sommaren, från vecka 26 till och med vecka 30 har Österåkers sportcenter stängt men vaktmästare är nåbar även denna period.

Lov	Öppettider	Aktiviteter och händelser (ex någon cup)
Sportlov	Ordinarie	Vanliga aktiviteter, prova på.
Påsklov	Ordinarie	Påsk cupen innebandy, vanliga aktiviteter, prova på.
Sommarlov	Stängt från midsommar- ca 1/8	Olika läger för bl a innebandy, handboll, konståkning, uppstart hockey, Wikegårdsveckan (ishallen)
Höstlov	Ordinarie	Vanliga aktiviteter, fotbollscup fritidsgårdar.
Jullov	Ordinarie dock stängt 24/12, 25/12, 31/12, 1/1	Vanliga aktiviteter, Trettondagscupen i fotboll, prova på.

Under loven är det möjligt för verksamheter att hyra in sig i bollhallarna, till taxa som bestäms av kommunfullmäktige, på de lediga tiderna. Produktionsstyrelsen driftsenhet, Sport och friluft, bedriver dock själv ingen verksamhet förutom skridskouthyrning till allmänhetens åkning i ishallarna och man har inte heller det uppdraget inom ramen för sin driftsättning.

Försäkringsmässiga förutsättningar

Under årens lopp har frågan väckts om man under de tider som det inte är någon verksamhet i hallarna kan öppna upp för allmänheten och där barn- och unga kan bedriva spontanaktiviteter.

De försäkringar som kommunen har begränsar sig till att skydda personer som deltar i kommunal verksamhet (under verksamhetstid) samt kommunal egendom och kommunalt ansvar.

När kommunens sporthallar hyrs ut under kvällar, helger och lov till olika föreningar och klubbar så är ansvaret för aktiviteten deras och därmed också försäkringsskyddet.

Om sporthallen öppnas upp för allmänhet och barn- och unga använder anläggningen utan tillsyn så är ansvaret kommunens. Det finns dock inga försäkringar som täcker skador på egendom eller det kommunala ansvaret i detta fall. Detta innebär att kostnaden för en skada tillfaller den som hyr fastigheten och har det övergripande ansvaret för den, i det här fallet Produktionsstyrelsen.

En sporthall är en av kommunens dyraste anläggningar vilket gör att skyddet, i form av lås, larm och rondering, är relativt kostsamt. Öppnar man upp hallar för allmänheten är dessa skyddsåtgärder onödiga. I detta fall ska man dock vara medveten om en framtida kostnad i form av upprustning alternativt återuppbyggnad.

Slutsatser

Att öppna upp lokalerna för barn- och ungas spontana aktiviteter är riskabelt av försäkringsmässiga, och i grunden trygghetsmässiga, skäl. Som adekvat tillsyn räcker det inte att en vaktmästare eller receptionist tittar in sporadiskt, vilket skulle vara nivån utefter Sport- och friluftsnuvarande förutsättningar.

Däremot måste det ses som mycket positivt att kommunens lokaler fylls med aktiviteter i stället för att stå tomma. Genom att tillsätta eller omfördela resurser kan detta tillskapas genom att exempelvis ge Sport- och friluft ett verksamhetsuppdrag vid sidan av driften, att genom bidrag stimulera föreningslivet att bedriva aktiviteter dagtid under loven, eller att ge kommunens fritidsgårdar förutsättningar att även kunna ha fritidsledarnärvaro i Österåkers sportcenter vissa perioder och tider.

Katju Bauer
Sakkunnig idrott och fritid
Kultur och fritidsförvaltningen

SKOLI5 § 5:4

Dnr SKOLI5 2016/0025-622

Låt elever välja och betygssätta skolmaten – redovisning av uppdrag i budget 2016

Skolnämndes beslut

1. Skolnämnden antar förvaltningens slutsatser och förslag avseende möjligheterna att låta eleverna välja maträtt i förväg och betygssätta skolmåltiden i syfte att minska matsvinnet.
2. Skolnämnden överlämnar redovisningen av uppdraget till Kommunfullmäktige

Sammanfattning

Skolnämnden har undersökt möjligheterna att låta elever välja maträtt i skollunchen i förväg och att betygssätta skolmåltiden i syfte att minska matsvinnet.

Beslutsunderlag

- Skolförvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2016-04-12.

Förslag till beslut

Kenneth Netterström (M) yrkar bifall till beslutsförslaget innebärande att

1. Skolnämnden antar förvaltningens slutsatser och förslag avseende möjligheterna att låta eleverna välja maträtt i förväg och betygssätta skolmåltiden i syfte att minska matsvinnet.
2. Skolnämnden överlämnar redovisningen av uppdraget till Kommunfullmäktige

Propositionsordning

Ordföranden frågar om Skolnämnden beslutar enligt Kenneth Netterströms (M) yrkande och finner att så är fallet.

Expedieras

- Akten
- Kommunstyrelsen

Justerandes signaturer

Utdragsbestyrkande

Tjänsteutlåtande

Skolförvaltningen

Till Skolnämnden

Datum 2016-04-12

Dnr SKOLI5 2016/0025-622

Redovisning av uppdrag i budget 2016 - att låta elever välja och betygssätta skolmaten

Sammanfattning

Skolnämnden har undersökt möjligheterna att låta elever välja maträtt i skollunchen i förväg och att betygssätta skolmåltiden i syfte att minska matsvinnet.

Beslutsförslag

Skolnämndens beslut

1. Skolnämnden antar förvaltningens slutsatser och förslag avseende möjligheterna att låta eleverna välja maträtt i förväg och betygssätta skolmåltiden i syfte att minska matsvinnet.
2. Skolnämnden överlämnar redovisningen av uppdraget till Kommunfullmäktige.

Bakgrund

Kommunfullmäktige har i budget 2016 uppdragit åt Skolnämnden att utreda möjligheterna att låta eleverna välja maträtt i skollunchen i förväg samt att betygssätta skolmaten i syfte att minska matsvinnet. Enligt kommunens kostchef Eva Nordenhem uppstår matsvinn i skolorna av olika orsaker. Dels uppstår matsvinn som en följd av hantering och rutiner i köket, till exempel möjligheter att spara och återutnyttja livsmedel och tillagad mat och dels på grund av att eleverna tar för sig mer än de orkar äta, särskilt när det är populära maträtter. Miljön i matsalen, köer och andra organisatoriska aspekter bidrar också till matsvinn. Det största matsvinnet per elev finns inom gymnasieskolan, vilket framgår av måltidsenhetens kartläggning nedan.

Tabellen visar en sammanställning som måltidsenheten gjort 2014 och 2015.

	Svinn i köket /kg (personalen)	Svinn i matsalen/kg (elever)	Antal serverade portioner	Svinn i snitt / elev, gram	Högst svinn/elev
Vecka 2-3 2014	237,7	543,6	23 696	22,9	ÖG 51,8 g
Vecka 7 2014	451,7	737,9	22 436	32,9	ÖG 97,1 g
Vecka 10 2015	237,0	459,5	21 201	21,7	ÖG 39,8 g

Kostchefen framhåller att lösningar för att minska matsvinnet måste tas fram i samverkan med enheterna och genom förbättrade rutiner i köken.

Tjänsteutlåtande

Förvaltningens slutsatser och förslag

Förvaltningens slutsats efter samråd med kostchefen är att det inte är praktiskt genomförbart att låta elever välja skolmat i förväg. Måltidsenheten planerar inköp minst två veckor innan. Även om elever skulle kunna välja maträtt är kopplingen till minskat matsvinn osäker. Matsvinnet har som framgår ovan, visat sig som störst vid populära maträtter.

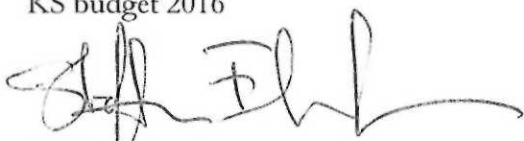
Att betygssätta maten är tekniskt genomförbart, men det finns från måltidsenheten frågetecken om resultatet leder till minskat matsvinn, eftersom det finns flera faktorer som påverkar matsvinnet än bedömning av enskilda maträtter. Självklart är det viktigt att eleverna får möjlighet till delaktighet och inflytande kring skolmaten, men det uppnås troligtvis bättre genom matråd på skolorna där man kan föra en djupare dialog kring maten och skolmåltiden.

Sammanfattningsvis gör förvaltningen bedömningen att det för att nå målet att minska matsvinnet krävs åtgärder på flera nivåer. I första hand behövs en närmare samverkan mellan måltidsenheten och skolorna för att identifiera och åtgärda de organisatoriska faktorer som kan påverka måltidsmiljön, t ex behöver syftet med lärarnas pedagogiska måltid förtydligas. Måltidsenheten behöver också utveckla och förbättra rutiner i köken som påverkar matsvinnet. Ibland kan investeringar i form av utrustning behövas. Slutligen behöver åtgärder vidtas på elevnivå, till exempel genom matråd på skolorna och ökad kunskap kring mat och miljö, vilket även anknyter till flera områden i läroplanen.

Förvaltningen fördelar enligt beslut i budget 2016 projektmedel för projekt "från jord till bord" som kortfattat syftar till att öka elevernas matmedvetenhet och kunskap om den egna livsstilens påverkan på miljön, faktorer som förvaltningen bedömer även kan ha effekt på måltidsmiljö och matsvinn i skolan. Förvaltningen föreslår därför att de medel (50 tkr) som är avsatta i budget 2016 för åtgärder i syfte att minska matsvinnet fördelas på motsvarande sätt genom pedagogcentrum med återrapportering till Skolnämnden.

Tidigare beredning och beslutsunderlag

KS budget 2016

Staffan Erlandsson
Skoldirektör

Forts. KF § 8:3

23. Kultur- och fritidsnämnden får i uppdrag att ta fram förslag för modern digital teknik och lämplig lokal för stimulerande fritidsverksamhet för barn och ungdomar i samråd med Barn-och ungdomsrådet.
24. Skolnämnden får i uppdrag att utveckla modellen för uppföljning av både skolor och förskolor. Det bör framgå ett klart samband mellan resursåtgång, prestationer, resultat samt effekter. Återrapportering till Kommunstyrelsen ska ske tillsammans med budgetförslag 2017 under aug/sep. 2016.
25. Skolnämnden får i uppdrag att utreda och fastställa kapacitet (lokalutrymme för antal barn och elever) i samtliga grundskolor och förskolor i kommunen.
26. Skolnämnden får i uppdrag att se över budget för tilläggsbelopp/särskild stöd inom gymnasieskolan inför budget 2017.
27. Skolnämnden får i uppdrag att utreda möjligheter för "Komtek" eller liknande verksamhet inom förskola och skola för att stärka barn och elevers kunskap och intresse inom naturvetenskap/Teknik.
28. Skolnämnden får i uppdrag att utreda möjligheter för elever att välja maträtt (t.ex. genom en app) i skollunchen dagen innan i syfte att minska matsvinnet och få möjlighet att betygsätta skolmåltiden.
29. Skolnämnden får i uppdrag att fördela sökbara projektmedel för skolor som vill ta fram projekt "från jord till bord" för att öka användningen av närodlat mat i skolmåltiden.
30. Skolnämnden får i uppdrag att undersöka intresset för naturskola.
31. Skolnämnden får i uppdrag att förbättra möjligheterna till stöd i förskola och skola för barn och elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) samt insatser genom pedagogcentrum för föräldrar och andra målgrupper kring barn och elever med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning.

Forts. nästa sida

SKOL15 3:6

Dnr SKOL 15 2016/0019-629

Projekt från jord till bord

Skolnämndens beslut

Skolförvaltningen får i uppdrag att ta fram riktlinjer och fördela 150 000 kronor för projekt ”från jord till bord” i enlighet med Kommunfullmäktiges uppdrag i budget 2016.

Sammanfattning

Skolnämnden har i budget 2016 fått i uppdrag att fördela avsatta medel till skolor som önskar driva projektet med inriktningen ”från jord till bord”. Syftet är att öka elevernas kunskap och förståelse för maten och hela produktionsprocessen.

Beslutsunderlag

- Skolförvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2016-03-16.

Förslag till beslut

Kenneth Netterström (M) yrkar bifall till beslutsförslaget innebärande att: Skolförvaltningen får i uppdrag att ta fram riktlinjer och fördela medel för projekt ”från jord till bord” i enlighet med Kommunfullmäktiges uppdrag i budget 2016.

Kenneth Netterström (M) yrkar på ändring i beslutssatsen innebärande att ”...medel” ersätts med ”... 150 000 kronor”.

Propositionsordning

Ordföranden frågar om Skolnämnden beslutar enligt Kenneth Netterströms (M) yrkande finner att så är fallet.

Expedieras

- Akten
- Kommunstyrelsen

Tjänsteutlåtande

Skolförvaltningen

Till Skolnämnden

Datum 2016-03-16

Dnr SKOL15 2016/0019-629 (01) ✓

Projekt från Jord till Bord

Sammanfattning

Ärendet rör fördelning av medel för projekt "Från jord till bord" i enlighet med Kommunfullmäktiges uppdrag i budget 2016.

Beslutsförslag

Skolnämndens beslut

Skolförvaltningen får i uppdrag att ta fram riktlinjer och fördela medel för projekt "Från jord till bord" i enlighet med Kommunfullmäktiges uppdrag i budget 2016.

Bakgrund

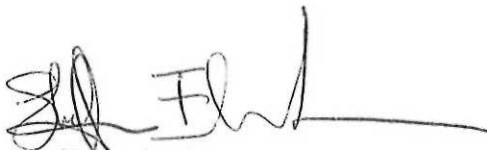
Skolnämnden har i budget 2016 fått i uppdrag att fördela avsatta medel till skolor som önskar driva projekt med inriktningen "Från jord till bord". Syftet är att öka elevernas kunskap och förståelse för maten och hela produktionsprocessen - från jord till bord. Liknande projekt har drivits i andra kommuner genom t ex samverkan med lokala lantbruk, egna odlingsprojekt och koppling till kursplaner i ett eller flera ämnen. Det finns också stödmaterial och anpassade läromedel, t ex natur- och miljöboken som ansluter till syftet med projekten. Projektmedel som fördelas genom Skolnämnden är sökbara för samtliga huvudmän inom kommunen.

Förvaltningens slutsatser

Skolförvaltningen föreslår att förvaltningen får i uppdrag att ta fram projektmall, riktlinjer och rutiner för ansökan och uppföljning av "Jord till bord - projekt" som skolorna önskar driva. Projektmedlen kan med fördel administreras inom Pedagogcentrum, för möjlig samordning med övriga utvecklingsinsatser, t ex inom naturkunskap och teknik, vilket ansluter till syftet med satsningen. Beviljade projekt redovisas till Skolnämnden och rapport efter avslutat projekt avges till Skolnämnden och Kommunfullmäktige.

Tidigare beredning och beslutsunderlag

Kommunfullmäktiges budget 2016

Staffan Erlandsson
Skoldirektör

Forts. KF § 8:3

23. Kultur- och fritidsnämnden får i uppdrag att ta fram förslag för modern digital teknik och lämplig lokal för stimulerande fritidsverksamhet för barn och ungdomar i samråd med Barn-och ungdomsrådet.
24. Skolnämnden får i uppdrag att utveckla modellen för uppföljning av både skolor och förskolor. Det bör framgå ett klart samband mellan resursåtgång, prestationer, resultat samt effekter. Åtterrapporering till Kommunstyrelsen ska ske tillsammans med budgetförslag 2017 under aug/sep. 2016.
25. Skolnämnden får i uppdrag att utreda och fastställa kapacitet (lokalutrymme för antal barn och elever) i samtliga grundskolor och förskolor i kommunen.
26. Skolnämnden får i uppdrag att se över budget för tilläggsbelopp/särskild stöd inom gymnasieskolan inför budget 2017.
27. Skolnämnden får i uppdrag att utreda möjligheter för "Komtek" eller liknande verksamhet inom förskola och skola för att stärka barn och elevers kunskap och intresse inom naturvetenskap/Teknik.
28. Skolnämnden får i uppdrag att utreda möjligheter för elever att välja maträtt (t.ex. genom en app) i skollunchen dagen innan i syfte att minska matsvinnet och få möjlighet att betygsätta skolmåltiden.
29. Skolnämnden får i uppdrag att fördela sökbara projektmedel för skolor som vill ta fram projekt "från jord till bord" för att öka användningen av närodlat mat i skolmåltiden.
30. Skolnämnden får i uppdrag att undersöka intresset för naturskola.
31. Skolnämnden får i uppdrag att förbättra möjligheterna till stöd i förskola och skola för barn och elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) samt insatser genom pedagogcentrum för föräldrar och andra målgrupper kring barn och elever med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning.

Forts. nästa sida

SKN § 2:7

Dnr SKOL 2016/0015-719

Inrätta Pedagogcentrum som en permanent verksamhet

Skolnämndens beslut

1. Pedagogcentrum inrättas som permanent verksamhet från och med 160401
2. Skoldirektören uppdras att inom givna budgetramar svara för bemanning och organisation av Pedagogcentrum.

Skolnämnden föreslår Kommunstyrelsen föreslå Kommunfullmäktige besluta

Kommunfullmäktige noterar Skolnämndens redovisning av uppdrag i budget 2016 att inrätta Pedagogcentrum som permanent verksamhet.

Sammanfattning

I Kommunfullmäktiges Budget 2016 fick Skolnämnden i uppdrag att inrätta Pedagogcentrum som en permanent verksamhet. Skolnämndens uppgift är bl a att ansvara för övergripande utvecklingsinsatser för ökad likvärdighet och kvalitet i förskola och skola. Pedagogcentrum är en insats för att nå denna målsättning.

Beslutsunderlag

- Skolförvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2016-03-03.

Förslag till beslut

Kenneth Netterström (M) yrkar bifall till beslutsförslaget innebärande att:

1. Pedagogcentrum inrättas som permanent verksamhet från och med 160401
2. Skoldirektören uppdras att inom givna budgetramar svara för bemanning och organisation av Pedagogcentrum samt att Kommunfullmäktige noterar Skolnämndens redovisning av uppdraget i budget 2016 att inrätta Pedagogcentrum som permanent verksamhet.

Propositionsordning

Ordföranden frågar om Skolnämnden beslutar enligt Kenneth Netterströms (M) yrkande och finner att så är fallet.

Expedieras

- Akten
- Kommunstyrelsen
- Pedagogcentrum
- Skoldirektören

Skolförvaltningen

Till Skolnämnden

Datum 2016-03-03

Dnr SKOL15 2016/0015-719

Inrätta pedagogcentrum som en permanent verksamhet

Sammanfattning

I Kommunfullmäktiges Budget 2016 fick Skolnämnden i uppdrag att inrätta Pedagogcentrum som en permanent verksamhet. Skolnämndens uppgift är bl a att ansvara för övergripande utvecklingsinsatser för ökad likvärdighet och kvalitet i förskola och skola. Pedagogcentrum är en insats för att nå denna målsättning.

Beslutsförslag

Skolnämnden beslutar

1. Pedagogcentrum inrättas som permanent verksamhet från och med 160401.
2. Skoldirektören uppdras att inom givna budgetramar svara för bemanning och organisation av Pedagogcentrum.

Skolnämnden föreslår Kommunstyrelsen föreslå Kommunfullmäktige besluta

1. Kommunfullmäktige noterar Skolnämndens redovisning av uppdrag i budget 2016 att inrätta Pedagogcentrum som permanent verksamhet

Bakgrund

Pedagogcentrum

Syftet med Pedagogcentrum är att stärka alla förskolor och skolor i Österåkers kommun att nå visionen "länets bästa skola". Pedagogcentrum är en fysisk träffpunkt där skolförvaltningen ska erbjuda handledning, fortbildningar, föreläsningar och workshops. Denna verksamhet består av i nuläget av dessa delar:

- Handledning av specialpedagoger med inriktning förskola och skola (Språkverkstan)
- Handledning och utveckling av lärmiljöer inom förskola (Metodverkstan)
- Konsultativt stöd till skolor inom kommunen inom IKT (informations- och kommunikationsteknik, i syfte att ge elever tillgång till de lärverktyg som behövs för en modern utbildning enligt Skolverkets rekommendationer för digitalisering inom svensk skola).

Tjänsteutlåtande

- Konsultativt modersmålsstöd mot förskolan
- Utlåning av pedagogiskt material

Verksamheten har byggts upp i projektform under flera år med både kommunala och statliga projektmedel. En fortsatt god kontakt är Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM). För 2016 har myndigheten beslutat att bevilja ytterligare medel motsvarande 1,1 mkr inom ovanstående områden.

Referensgrupp

För att ytterligare förankra Pedagogcentrum inom de kommunala och fristående förskolorna och skolorna kommer två referensgrupper att inrättas. Pedagogcentrum kommer att ha regelbundna möten med dels en referensgrupp med representanter för de olika skolhuvudmännen och sakkunniga inom skolförvaltningen och dels en grupp med representanter för förskolechefer och rektorer. Grupperna ska representera mångfalden inom vår kommuns verksamheter genom att både stora och små enheter är representerade.

Pedagogcentrum ska med hjälp av forskning och beprövad erfarenhet, enheternas systematiska kvalitetsarbete och referensgruppernas synpunkter utforma ett stödande och utvecklande utbud, genom handledning, fortbildningar, föreläsningar och workshops.

Förvaltningens slutsatser

Pedagogcentrums uppgift är att säkra en långsiktig utveckling av Österåkers kommuns skolor och förskolor oavsett huvudman. Verksamheten har bedrivits framgångsrikt i projektform i flera år med stort gensvar för både kommunala och fristående förskolor och skolor. Därmed är grunden lagd för fortsatt verksamhet i permanent form.

Förvaltningen förordar att verksamheten permanentas.

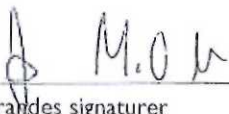
Staffan Erlandsson

Skoldirektör

Forts. KF § 8:3

32. Skolnämnden får i uppdrag att inrätta Pedagogcentrum som en permanent verksamhet.
33. Skolnämnden får i uppdrag att se över resursfördelning för idrottshallar för samtliga skolor/huvudmän.
34. Vård- och omsorgsnämnden får i uppdrag att utreda möjligheter för medicinsk ansvarig för rehab som ett pilotprojekt under 2016.
35. Vård- och omsorgsnämnden får i uppdrag att se över ersättningsnivåer (pengstrukturen) i "Daglig verksamhet" och "Stöd & service" i samråd med ekonomienheten.
36. Vård- och omsorgsnämnden får i uppdrag att utreda möjligheter för att införa "Träffpunkt Rydbo" liknande det i Roslags- Kulla.
37. Vård- och omsorgsnämnden får i uppdrag att utreda möjligheter för daglig verksamhet för äldre över 67 år med funktionsnedsättning.
38. Vård- omsorgsnämnden får i uppdrag att se möjligheten för utveckling av dagverksamhet för äldre "Fyren" genom bl.a. utökad lokal.
39. Vård- omsorgsnämnden får i uppdrag att se över förutsättningar för palliativ vård i samråd med Stockholms läns landsting (SLL).
40. Vård- omsorgsnämnden får i uppdrag att se över förutsättningar och kriterierna för hemtjänstverksamheten på Ljusterö bl.a. restid inom tre olika zoner. Detta ska redovisas senast januari månad 2016 till Kommunstyrelsen.
41. Socialnämnden får i uppdrag att utreda bästa förutsättningar för ensamkommande barns skolgång i samråd med skolnämnden.
42. Socialnämnden får i uppdrag att höja bidrag till kvinnojouren från 1 kr per invånare till 2 kronor per invånare.

Forts. nästa sida

KS § 7:13

Dnr. KS 2016/0152

Redovisning av uppdrag från Kommunfullmäktige - Den tillfälliga bussen till Domarudden fortsätter under 2016-2018

Kommunstyrelsens beslut

1. En tillfällig busslinje inrättas av kommunen under sommarloven 2016-2018 från Åkersberga station till Domarudden.
2. Den tillfälliga busslinjen finansieras via Kommunstyrelsens budget till en årlig kostnad om högst 150 tkr under förutsättning att budget beviljas.
3. Uppdraget från Kommunfullmäktige KF § 8:3, punkt 47 anses utfört.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har 2015-11-23, KF § 8:3, fått i uppdrag av Kommunfullmäktige att den tillfälliga bussen till Domarudden fortsätter under 2016-2018.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens planarbetsutskott har behandlat ärendet 2016-05-11, § 5:14.
- Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2016-04-19.

Förslag till beslut

Michaela Fletcher (M) yrkar bifall till planarbetsutskottets beslutsförslag innebärande

1. En tillfällig busslinje inrättas av kommunen under sommarloven 2016-2018 från Åkersberga station till Domarudden.
2. Den tillfälliga busslinjen finansieras via Kommunstyrelsens budget till en årlig kostnad om högst 150 tkr under förutsättning att budget beviljas.
3. Uppdraget från Kommunfullmäktige KF § 8:3, punkt 47 anses utfört.

Propositionsordning

Ordföranden frågar om Kommunstyrelsen beslutar enligt Michaela Fletchers (M) yrkande och finner att så är fallet.

Expedieras

- Samhällsbyggnadsförvaltningen
- Kansliet

Tjänsteutlåtande

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Thomas Törnros

Till Kommunstyrelsen

Dnr KS 2016/0152
Datum 2016-04-19

Redovisning av uppdrag från Kommunfullmäktige - att den tillfälliga bussen till Domarudden fortsätter under 2016-2018

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har 2015-11-23, KF § 8:3, fått i uppdrag av Kommunfullmäktige att den tillfälliga bussen till Domarudden fortsätter under 2016-2017.

Beslutsförslag

Kommunstyrelsens planarbetsutskott föreslår Kommunstyrelsen besluta

1. En tillfällig busslinje inrättas av kommunen under sommarloven 2016-2018 från Åkersberga station till Domarudden.
2. Den tillfälliga busslinjen finansieras via Kommunstyrelsens budget till en årlig kostnad om högst 150 tkr under förutsättning att budget beviljas.
3. Uppdraget från Kommunfullmäktige KF § 8:3, punkt 47 anses utfört.

Bakgrund

Under sommarloven åren 2013-2015 genomfördes på Kommunstyrelsens initiativ en tillfällig busslinje mellan Åkersberga station och Domarudden. Projektet kostade ca 140 000 kr år 2014 och en utvärdering har genomförts av Samhällsbyggnadsförvaltningen. Utvärderingen visar på en resandecökning på ca 31% i jämförelse med sommaren år 2013. En utredning pågår för en framtida gång- och cykelväg mellan Åkersberga och Domarudden.

Förvaltningens slutsatser

Samhällsbyggnadsförvaltningen bedömer att genom den tillfälliga busslinjen har tillgängligheten till Domaruddens rekreativområde förbättrats för nya målgrupper, företrädesvis äldre, barnfamiljer och förskolegrupper utan tillgång till bil. På sikt kan andra lösningar övervägas men på kort sikt framstår den tillfälliga busslinjen som en bra lösning för att öka tillgängligheten. Förvaltningen föreslår därför att den tillfälliga busslinjen trafikeras 2016-2018.

Kent Gullberg
Samhällsbyggnadschef

Anna Anderman
Väg- och trafikchef

Forts. KF § 8:3

43. Miljö- och hälsoskyddsnämnden får i uppdrag att utöka tillsynsverksamheten inom nämndens ansvarsområde.
44. Produktionsstyrelsen får i uppdrag att ta fram prioritering och plan för upprustning inom friluftsanläggningar.
45. Kommunstyrelsen får i uppdrag att kartlägga kommunägda fastigheter (kommunens anläggningar) med nulägebeskrivning och löpande ansvar för inre- och yttre underhåll samt intäkter från eventuellt kontrakt med olika intressenter.
46. Kommunstyrelsen får i uppdrag att utreda samhällsbyggnadsförvaltningens kostnadsutveckling som helhet (drift, investering, exploateringsredovisning samt markförsäljning). Detta ska redovisas senast mars 2016.
47. Kommunstyrelsen får i uppdrag att den tillfälliga bussen till Domarudden fortsätter under 2016 -2017.
48. Kommunstyrelsen får i uppdrag att ta fram förslag till en Gång-, cykel- och ridled (GCR-led) mellan Ljusterö torg och Linanäs i samverkan med Trafikverket, boende, näringsidkare (via bl.a. Visit Roslagen) samt markägare.
49. Kommunstyrelsen får i uppdrag att se över möjligheterna och förutsättningarna att införa en närtrafikbuss på Ljusterö i samarbete med Trafikförvaltningen i Stockholm.
50. Kommunstyrelsen får i uppdrag att implementera och kommunicera internt och externt de nya miljömålen genom bl.a. kampanjer riktade bland annat till kommuninvånare.
51. Kommunstyrelsen får i uppdrag att uppnå en god ekologisk status genom riktade insatser för mark och vattenmiljöåtgärder.
52. Kommunstyrelsen får i uppdrag att ta fram förslag till åtgärdsplan för blå- och grönstruktur samt naturvård.

Forts. nästa sida

